

TEXT PROBLEM WITHIN THE BOOK ONLY

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_204328

UNIVERSAL
LIBRARY

Osmania University Library

T82

Call No. G 84K

Accession No. T3218

Author గవ్వ, మురహరి, రెడ్డి.

Title కల్పాని.

This book should be returned on or before the date last marked below.

క ల్యా బి

ఐ దం క ము ల

సాంఘిక నాటక గాజము

- ★ ఆస్పృశ్యతా నివారణకు ఆదర్శాలు
- ★ చింతగగురువుల దుండగాలు
- ★ త్రాగుబోతుల తందనాలు
- ★ శృద్ధవివాహాల వింతదృశ్యాలు

గ్రంథకర్త :

గ వ్యా ము ర హ రి రెడ్డి

000

★ హెచ్చరిక ★

నా లిఖిత పూర్వకమైన అనుచుతి లేనిదే ఈ నాటక
మును ప్రదర్శించుటగాని, ఇందులోని పద్యముల, సంభా
షణల, మొదలైన వానిని స్క్రీనింగు రికార్డింగు
వగైరాలకు వినియోగించుట ఒరిగినచో తగినచర్య
తీసుకొనబడును.

గ్రంథకర్త :

గ వ్యా ము ర మా ర రెడ్డి.

కృతజ్ఞత

శ్రీయత కుందూగు లక్ష్మీకాంతరావు దేశములు, సూర్యాపేట (నెహం)

బహుమానము ను 116.

క. శ్రీమద్భానుపురంధరికి

ఖావందుడ ! స్వావశేయభసి, శ్రీ కుం

ర్విమలరెడ్డివంశోద్భవ

రమణీయస్వాంత, ప్రథిత, లక్ష్మీకాంతా !

మ. నలుకోసల్ బడి ప్రాకినట్టి దుదిరా నల్లప్రభాయుక్తశా
ఖల నొప్పారెడు కల్పభూజము భవత్కాంతారమం గుంట, పం
డుల నొన్న కవికోకిలల్ దరిసి మోడుల్ చెమ్మగిల్లంగ, పా
టలచే నీ హృదయంపునీటియను మీటన్ నొత్తు రిష్టాప్తికె.

ఉ. కోరినయంత నా కవిత కూరిమిబిడ్డను, రంగమందు నే
పారగ నాధిపత్య మెనయంగని, కాష్ఠరస్థంబు గ్రోలి, నే
గోరక, గట్టుముం జదివి గొప్పదనం బిడితయ్య, నా మదిన్
పారము ముట్టె సంతసము ప్రాజ్ఞమనీ, కృతకృత్య జేసితొ.

గీ. ధన్యతను గంటి నీదు సంసానమందు
పదమనన్మాన మంది, నూర్లొచ్చెత
ధన్యవాదాలు నీకు నే దండిగాను
కబ్బముల నల్ల బోతాచాకారి వైతి.

గీ. మణిపుడ్యన రెడ్డిభూవరుల త్యాగ .
శౌర్యసంపత్తి మాతృభాషాసుర
నాయురారోగ్యభాగ్యంబు లవర లక్ష్మీ
కాంత రాయగావుతను శ్రీకాంతు డెలమి.

గ్రంథకర్త.

పాత్రలు

— పురుషులు —

1. ప్రమోదకుమారుడు - కథానాయకుడు
1. శ్రీవల్లభుడు - ప్రమోదకుమారుని యన్న [జమిందారు]
3. అవధాని - మాయస్వామి
4. శర్మ - స్వామిశిష్యుడు
5. కాస్త్రీ - ,,
6. డాక్టర్
7. ప్రాసిక్యూటర్
8. జజ్
9. భిక్షకుడు
10. మాధవుడు - కల్యాణితమ్ముడు
11. రామన్న - కల్యాణితమ్ముడి
12. బుర్రకథకుడు - ఇద్దరు వంతకాళ్ళు
13. జవాను

— స్త్రీలు —

1. కల్యాణి - కథానాయిక [నారిజనకన్య]
2. కాంతం - జమిందారు భార్య

దైవ స్తుతి

శ్రీ కైవల్య పదాధినాథుని పద శ్రేణి గల దాత్యైదాన్
వీణా నేరనరింపబూనిన శృతి విద్యావనిన్ మెచ్చగా
నాకున్ భావతరంగ సంభృతనహ్నే పుణ్యమున్, బుద్ధియున్
దేక్షాగంబును, లేఖనీ నిరతయున్ నీయంగ సాశీల్వినె.

క ల్యా ణి

ప్రథమాంకము

(మొదటిరంగం—పీఠ)

బుర్రకథచెప్పుచుండగా ప్రమాదం కుమారుడు ప్రవేశించును. కొంతమంది కూర్చొని
యుందును — ఒకడు కథచెప్పజాడు, ఇద్దరు ప్రక్కపాటకులు.

- 1 అన్నలార! మీ అంటను మాటల కరముచెప్పండి!
సున్నితంపు మీ బుద్ధిబలముతో శోధనచేయండి!
అంటరాని తనమంటెమీలో ఆత్మదోషమండి!
కొంటెపు మాటలు పల్కబోకుడి కోపమువద్దండి!
ఆదిలోన మనమందర మొక శేయనీ గ్రహించండి
మాదిగ మాలలు మనతోబుట్టిన మానవ జాతండి!
మనముపెట్టిన మధ్యచిర్లన మదిలో జెలియండి!
కనము వినము యే దేశమందు నీ కడజాతులనండి!
మతాధికారులు మధ్యకాలమున మతివీడారండి!
యతీశ్వరులమని రాజుల ప్రజలను హడలించారండి!

అచ్చర సుకాల కాశలుపుట్టి
 చచ్చబీదలను నిచ్చెనకట్టి
 స్వర్గసౌధముల పాదములెట్టి
 వర్ణభేదముల పాశములొట్టి
 తోడిసోదరుల దోసములెంచి
 కూడులేని యా కూతమునెంచి
 తావలముగతమ దాసులజేసిరి
 భావనైచ్యమును ప్రసాదించిరి
 తన్నిబెట్టికి తఱిమివేసిరి
 అన్నిటతామే అధికులమనెరి

పగటిదివిటీపల్లకి మేనా ప్రభ వెలిగారండి
 ధగధగ వెలిగెను కర్ణకుంఠలాల్ దబ్బరకాదండి
 భుగభుగ పెదవుల ధర్మసూత్రముల్ పొంగిపూరతనండి
 నిగమంబులు తమసొత్తేయంచును నింగి కెక్కిరండి
 బుర్రకథయని వెట్టిగదలపక బుద్ధినినిల్పండి
 మొట్టొ మొట్టొయను మాదిగమాలల మొరాలింపండి!
 ... భళి! భళి! ...

- 2 ఏకభక్తముగ భారతసంఘము నేలార్గోరన్నా!
 పాకమైన పెన్నాపాలస్నీ పంపించారన్నా!
 పచ్చిగడ్డిని మంపించారీ పరమభక్తలన్నా
 సీచ్చలు పూజపురాణాల్ వీరి నిత్యకృత్యమన్నా
 పాలవెల్లిలో హాలాహలము ప్రథవించిండన్నా
 వలినవారివిధముగ ప్రభలను పెలిగించారన్నా
 హరిజనులంటె ఆంటనివ రట
 పురముజైటి కాపురమువారట
 వీధిలోకిరా వీలులేదట
 బాధలన్నివీరి పాలేనంట
 బావులుముట్టట పాపంబంట
 కావుకావుమను కాకులకంటె
 నీచమంట బలోదోసమంటహా!

కూకటివేళ్లను నీకినారిదే గూడ పురానన్నా
 పీకలునొక్కి పచ్చిరక్తము పీల్చారోరన్నా
 దండ్రిభోగముల దావానలమున దహించారన్నా
 పిండిచేసి పూర్వపుండ్రముదిద్ది బేవురించిరన్నా!

దండివారు సుదండలువీరా
 లుండుపూల్లలోనుండరాదట
 సర్వజీవులను సమతనుబోచే
 సర్వవ్యాపకుని సదనముపెట్టి
 గంటగొట్టిరి గణనముని జట
 గానముజేసిరి ధుంధుణుణుణుణుణ
 ఎరుకలు పిలులు యెంతోవంతగ
 కలకలమనికైకర్యముచేసే
 హరినిజూచుటే యపరాధంబని
 హరిజనులనుబట్ హడలెత్తించిరి

నీకసోకితే ఫీఫీయని చన్నీళ్ళ దేవీరన్నా
 వాడెల్లెతే గూఢూ యని చీవాటుపెట్టిరన్నా
 పరులకస్వాగతమిచ్చి పద్ద తుపానులేపిరన్నా
 భరతిమాతను బాధలపెట్టి పట్టిచ్చారన్నా
 బుట్టకథయని

భళి భళి

3 పండువంటి హిందుఖండాన్ని ఖండఖండాలుగా జీల్చి చెండాలోయ్
 ప్రెండూరులువీరుపోట్లాడి వకదండివాని పాల్జేశారోయ్
 మారుమనుము కేవగిస్తారు భోగమాళ్ళపంచబడిచస్తారోయ్
 వానివీరితోడింటారు వనవాళ్ళుమాస్తేతప్పంటారోయ్
 కల్లంటె గుర్రమంటారు ఘంటుఘంటు సారాగంటకొట్టారోయ్
 ముల్లుగుడ్డపూజచేస్తారు మనతల్లిఖాది సీసడిస్తారోయ్

నేలనున్నట వీరివంతట
 నేలదాచుట వారివంతట
 కాయకష్టము వీరివంతట
 కాలుచాచుట వానివంతట

బుద్ధులగుంజ వీరివంతు
 భూరిభోజ్యములు వారివంతు
 పొట్టలుమాడుట వీరివంతు
 బొజ్జలుడిదుట వారివంతు
 అయ్యాబాబన వీరివంతు
 ఆరేరే! వెధవన వారి వంతు
 మండు పెండలు వీరివంతు
 మందు మేడలు వారివంతు

న్యాయముకాదిది న్యాయముకాదిది నచ్చనిమాటండి!
 న్యాయమూర్తులౌ మనకుపూర్వుల నామము నిల్పండి!
 పశుపక్ష్యాదుల పరమ ప్రేమతో బాలించారండి,
 పశువులకంటె నరుకు తముడని భావన సేయండి
 “గుణగుణేశువర్తంతే” యని గురుసూత్రంబండి
 గుణగుణపారణజేసే గీతాగుణపారంబండి
 బ్రహ్మనాయని యంట బెరిగిన ప్రభువీడేనండి
 బ్రహ్మజ్ఞానము కలిగినవాడే బ్రాహ్మణుడనకోండి
 ఉచ్చనీచతలు గుణమునుబట్టి యున్నాయనకోండి
 పచ్చని సంపద దానిమూలమున బ్రాప్తించూనండి
 ఇహపరాలకు దూరమైతిమీ ఈర్ష్యచేతనండి
 మహాత్ములవంటి మార్గగర్భకును మనకున్నాడండి
 ఖండత్వంబె యఖండయశంబును కాలరాచెనండి
 మొండివట్టుచే భూమండలమున బండలుకాకండి
 అందర మొకటను ఐక్యభావమును అమలునపెట్టండి
 సుంధరమగు స్వేచ్ఛాస్వర్గంబును చూచుకొనడమండి
 అయ్యలార మీ యప్పుశ్శ్రీతికు అరములేదండి
 సున్నితంపు మీ బుద్ధిబలముతో శోధనచెయ్యండి
 బుట్టికథయని వెట్టిగదలపక బుద్ధిని నిల్పండి
 మొట్టొ మొట్టొ యను మాదిగమాలల మొరాలకించండి

...భళి భళి... (తెరవాలును)

ప్రథమాంకం—రెండవరంగం

(అడవికి పికాడుకువచ్చిన శర్మ చినిగిన నూటుతో ప్రవేశం)

ఉ॥ వైనుభవానినిన్ భువనవందిత, త్యాగదయైకవాహినిన్
మానక, నాదు మానసఃపు మందిరమందున బాదుకొల్పి నే
సానముసేయఁదచ్చరణ పంకజపుం మధుధారలన్, వెతల్
సానమువీడె, శ్రీల పుపుతావులు ఘుమ్మ నె నేమ నందికన్.

(Well) వెల్ అదృష్టమంటే నాదే. ఒకరాజాధిరాజైనా తన (life) లో నామాదిరి (enjoy) ఎంజాయ్ చేసియుండడు. మహత్తర పురుషులంటే నాబోటివాళ్ళనేఅర్థమవుతుంది! నేనే బి. ఏ., పరీక్షలో దండయాత్ర కొట్టకుండావుంటే ఏమున్నే రూపాయిల ఉద్యోగంలోనో నీల్సాల్సి వచ్చేది. కుశాగ్రబుద్ధులను కుమ్మరిపురుగులకు పోల్చిన మహాత్ములు. అందుకేమనం అన్నీ అనుభవిస్తూకూడ యీసాప ప్రపంచాన్నంటుకుండావున్నాం. నవ్వులుగాకు నట్టెనీ (certainly) నాకు నేనేసాటి.

చ॥ చదివెండు కాలమందు గునుస శ్రమ గుండెలలోన నాడితిగ
సదనమునందు పిన్నలను నాడిన పెద్దలఁ గాలరాచితిగ
మెదలితి కట్రకాండ గును మేటిగ, బ్రాందికి దిట్టబంటనై
బెదరదు నామనంబు, భువిఁ బెద్దల కేనియు బ్రహ్మ కేనియున్

(కొంతపచారుచెసి) (Damit) డేమిట్ (Drink) డ్రింకుకుపోయిన మా ఆషాఢభూతిగా డింతవరకు రానందువల్ల నాగుండెలు సత్ప్రతాల గుణిస్తున్నవి. వీడుగూడ (to some extent) టు సంత ఎక్స్టెంటు నా భోరణిలోపడ్డాడు. (Inter) ఇంటర్లో వల్లీకొట్టడమే అతనికి మహా వృష్టంశట్టి నాబోటి హెమాహెమీల సహవాసం లభించింది. (ఆగి) నిజంచెప్పాల్సినస్త్రీ, నాకంటె (Senior most hand) సీనియర్ మోష్టు హ్యోండు మా అవధానవల్ల, మా ఇద్దరికి చెరొకస్వరం లభించినట్లయింది. (ప్రక్కకుచూచి) అదిగో మానాడొస్తున్నాడు. హే శిష్యా (Hurry up) హరీ యప్.

(శాస్త్రి, సీసాయుక్తంగా ప్రవేశం)

శ:- వం (Brother) బదర్, గుండెలు పాణాయామం వదుతూ
వుంటే ఇంత లేట్ (late) చేశావు.

శా:- ఏడ్చువులేవూ షెట్టి మొహమా, నాలాంటి (Smart fellow)
స్మార్టు ఫెలో ఒక పని కల్పాడంటే ఏదో వుక కుంభానుజరిపాడనుకో

శ:- (శాస్త్రి చేతిలోని సీసాలాగుకొని) (I see) ఐ సీ అదేంటో శల
విస్తారా పండిత్ జీ.

శా:- అలాగే శలవిస్తాకాని, శ్రీపాదతీర్థం కాస్త సేవించనియ్యి.
(శర్మ సీసాచేతికివ్వగా త్రాగి) ఏముందోయి. ఒక షెట్టి వెంగ
శప్ప జేయకు బుద్ధిచెప్పాను. (మనీషర్ను చూపెట్టును)

శ:- (నవ్వుతూ) (Wifey God) మై గాడ్ ఒలే మారిబల్ క్రీచర్
వ్రాయి ఏదీ పేకుపోండు.

శా:- (తూలుతూ) అయితే బదర్ యీ పాపిష్టిడబ్బును మనం
ఒక దినంనూడ మన పద్దులో వుంచం, వుండదు, వుండ
కూడదు. (పచారు చేయను).

శ:- (తూలుతూ) అరే, శాస్త్రి మహాశయ్ కాంతంగారిని పడితే
మనజన్మంతా కనక మయమవుతుందోయి.

శా:- (Yes) యస్. కాని అల్లాటివాళ్ళ తెరువెళ్ళితే దేహశుద్ధి
సరిగ్గా అవుతుంది.

శ:- వెరినాయనా యిన్నాళ్ళనుండి నా ప్రతాపాలు తెల్సుకోకోక
వట్టి చవటలాగా మార్లాడావు. అవమానం. మొదటిసారి
క్షమించాను.

శా:- ధన్యోస్తి మాటవరసకన్నాగాని, కాంతలంటే కక్కురి
పడనా, నేను మూతం.

శ:- (నవ్వి) ఆముండాదేవుడు ఆ అందాల రాశిని ఆముసలి స్త్రీప
భానికి మెడగట్టకుంటే, మన ఆనందాల కాహుతి చేస్తేగాదు.

శా:- (Def) స్వాస్తి. ఆవకాయముక్కువలె కరకరలాపున్న ఆవిడ
వయసూ, వలపూ, తలుపుకొచ్చేసరికి, నాగుండెలు గుభలు
మని, విరహాబ్ధిలో విరుచుకు పడిపోయానై. తాళలేను (ఆవేశం)

క॥ ఆలేశిని మనకివ్వంజాలని ఆల్పైటీ చచ్చు చెదంబులకు
ఫీలై, యేఘటయా, మోడైలూమాగతికి, డమ్మకక్కంగనానా.

శ:- వహావ్వా, వహ్వా. శాంతింపుమో, షేక్సిఫియర్ మహాశయా
నీవాడదాన్ని గురించి, ఆశుభారకవిత్తముల్లె అట్టె విశిలే
వరకు, నా మనస్సుగూడా మరీ లూట్టవేస్తుంది.

శా:- ఆహా (నీసాక్షిట్యకాని) గీవికంతా యీ మెడనన్నం మహా
లక్ష్మీయే కారణం. నున మెరిగిటిచాళ్ళం.

శ:- అందుకే దేవిగారి కరుకారనం. ఆపాదమస్తకం పారాలంటి
మనకో దేవుడుండితీరాలి.

శా:- ఇప్పుడెల్లా మనకు లభిస్తుందోయి మన్మథుడా నన్నైనా అడ
దాన్ని చేసాడుగాడా వెర్రిబహ్మ.

శ:- వుప్పులేని కారంలాగా వుంది. ఇప్పుడు మనవజా. అందుకే
పెద్దలేమన్నారు.

గీ॥ మద్యపానంపుకేళికా మధ్యమాదు
నువిడలేకన్న అపచార మొదవుగాడె!
నూటులేకుండ ధరియించు హేమప్రాలె
ఖిగ్గహీనమా యోగుని కరిముఖంగి.

శా:- (కల్యాణి పాట వినుట నభినయించి) హలో బ్రదర్, ఏదో
కమలాక్షి కంఠధ్వని వినబడుతూ వుండే మననోములు
పండినవి.

శ:- (విని ప్రశ్నకుచూచి) ఒక చక్కని సుందరి యటువేపే
వస్తూంది. బెప్పు అపర్చునీటీ. యీ చెట్టుచాటున దాగుండి
కేప్పర్చేదాం. కమాన్.

(శర్మ శాస్త్రీ ప్రక్కకు దాగెదరు. కల్యాణి మాధవులు బుట్టలతో ప్రవేశిస్తూ పాట పాడుదురు.)

—♦ పాట ♦—

బాలనాగమ్మలోని 'వసంతసుమనోవసము' మాదిరి.

ఈ వసంతవసవీధులలో విహరింతమురారె హాయి

కోమలజాబి కోర్కెదీరక

ప్రేమంపు పూపాదరిండ్లక

నీమంబుగాఁ దలదార్చెక

గులాబిమల్లె విలాసవతులు

వలాటముగ పూపుటముల్

వయ్యారహగమేదార్చెక

శెమలిపడుచు లాటాదక

తేలులు ఝమ్మని శృతిమీటక

కోయిల కన్నెల్ హాయినిదేరి

కుహూ కుహూ యనిపాడెక

అహ, అహమని నవ్వెక

(పాట ముగించగానే శాస్త్రీ, శర్మలు కల్యాణిపై బడెదరు. వెంటనే మాధవుడు కేకలువేస్తూ వరుగెత్తు చుండగా పికారుకు వెళ్ళిన ప్రమాదుడు వరుగెత్తుకొనివచ్చి కల్యాణిని కాపాడును. శర్మ పారిపోతూ ప్రమాదుని పై నీసాతో గొట్టగా ప్రమాద్ మూర్ఛిల్లును. అది కల్యాణిచూచి)

క:- (జాలిప్రేమ) అయ్యో. నాకై దెబ్బతినిన, యీ దయామయుడు గొప్ప. వంశీయుడుగా కనబడుతున్నాడు. దైవమారక్షించవా. (ఆగి) యిప్పుడు నేను బిడిమపడితే లాభంలేదు. (అనుమాన భయంతో మెల్లగా ప్రమాద్ దగ్గరకూర్చుని ప్రమాదుని తలను తన తొడపై పెట్టుకుని విసరుతూ)

గీ|| ఈ మహాభాగుడెవ్వడో ఎరుగనైతి

నాదు ప్రణయంపు సౌధంబు నాహరించె

ప్రాణమేలేని పూర్వలోక దేవలోకే
 శోభిల్ల నా జీవనశోభితులయ్యె.

(యోచించి) మానవా మన అమ్మ కోప్పడుతుండేమో
 అబ్బి కొన్న పిడక పోయిందరాదు. నేనిప్పుడేనన్నాగాని.

మా:- తెలివైచ్చిన తర్వాత, ఆయనే వెళ్ళతానగాని, నీవు రారా
 దక్కా వెళ్ళువాం.

క:- తమ్ముడూ, తమ్మనాకు పాపం మంచివాడు. మనకోసం ఎంత
 బాధపడ్డాడో చూచావురామా!

మా:- సరే మంచిని వెళ్ళుతున్నాగాని, నీవు తొందరగారా (వెళ్ళను)
 (ఇంతలో ప్రమోద్ కదిలి కనులు తెరచబోగా కల్యాణి తలదించును
 ప్రమోద్ గ్రహించి అధికా గూఢం కనబర్చి విశ్చలుడగును. అప్పుడు
 కల్యాణి త లో)

ఉ! యావలకాని మోనిపుల్లని వెను, లేవవునాన కెందము?
 హావసరాగక్రింది సుధాంబున నీ క వెప్పనేల్చి నా
 కేవై మధుఃస్థలంపి నిలింతలు వెల్లుచూచున్నదింక నే
 నేనిది బాధయిదీసెను, నేర్పక దేహితంబా దీరికె

(అంతట ప్రమోద్ లేచి కూర్చుండును కల్యాణి లేచిపోబోవును)

ప్ర:- అబ్బ దాహంగావుండే ఇక్కడక్కడైనా నీళ్లుదొరుకుతయ్యా

క:- (నిల్చి) దగ్గరే చలమొంది. త్రాగుదురుగానిరండి (పోబోవును)

ప్ర:- నన్ను రానిస్తావా, నీళ్ళ త్రాగిస్తావా.

క:- (చిరునవ్వుతో) నేను త్రాగి తేమిద ప్పాకుతుందా?

ప్ర:- ఓ తప్పక

క:- అబ్బ మీమాటలకుండానిరండి. ఆయాసపడ తారు.

ప్ర:- చేతకావటంలేదు. కొద్దిగా చేయండిచ్చావంటి—పోనీ నేనే
 వెళ్లిత్రాగుతా నీకు శ్రమించుకు?

క:- (దినంగా) మేమంటరానివాళ్ళు

ప్ర:- మనుష్యుల కంటింటి అర్థంలేనిమాట.

క:- [అశ్చర్యం] ఆ. అంటేలేదా.

ప్ర:- [తటాటున లేచి చేయివట్టుకొనును] నేను లేకుండా వెళితే
మళ్ళీ ఎవరయినా వట్టుకుంటే [ఇద్దరు నవ్వుదురు]

ప్ర:- సరిగాని, ఎంతవరకు చదివావు.

క:- ఎదో మాకు తగినట్టు. నాల్గవ క్లాసు మట్టుకు.

ప్ర:- ఆ. నాల్గవ క్లాసులవరకు చదివి కూడ నీకీ అంటారని పిచ్చేంటి.

క:- ఆ. మేమెంత చదివినా యోలాభం. మీతో ఏం సాటి

ప్ర:- పిచ్చి పిల్లా ప్రేమకు కులమూ లేదు. మతమూ లేదు. నీకీ
మాత్రం తెలియదా.

క:- [అశ్చర్యం] ఆ. ప్రేమా. తప్ప మీరు పెద్దలు.

ప్ర:- నేనూ నీమోస్తరు చిన్నివాడే. ముసలాడైతే గాదు.

క:- మీరసలు దిప్పి మాటే మరచారు. నేను వెళ్ళతా.

ప్ర:- ఇదిగో. నీకేం ఆయాసం కలుగలేదు గదా. వాళ్ళవల్ల.

క:- [కాదన్నట్లు తల విసిరి] మీకే నావల్ల

ప్ర:- No, No. ఇప్పుడు నాకు డెబ్బ బాధేమీ లేదు. వకటే తప్ప
[నిట్టూర్పు విడచును.]

క:- ఇంకేమైనా బాధ. [ముందుకు రెండడుగులు వేయును.]

ప్ర:- [బాధ నభినయించి] ఇదిగో యిక్కడ [అనుచూ కల్యాణి
చేయిని వట్టుకొని తన హృదయానికి హత్తుకొనును. ఒక చేయి
భుజంపై వేసి రెండవ చేతితో నీసా వట్టుకొని] ఆహా ఏమి
యీ మధ్యపాన మహత్వము.

నీ! మధ్యంబు సాగించు, మారణ హోమంబు

దన యనుంగుల నేని దలఁచ నీక

మద్యంబు సేయించు మాతకు ద్రోహంబుఁ
 జను బాల బ్రోచిన సాధ్వి యనక
 మద్యంబు చెరపించు సద్యశో విభవాఁ
 నొప్పిన తన వంశ ముఁగఁగు ననక
 మద్యంబు సృష్టించు మానని రోగాల
 నుక్కు దేహంబుల చక్కిగనక

తే||గీ|| బుద్ధి నిల బుద్ధిజేసెను రద్ధిపట్టు
 చనువు లన్నియు మఱపించు చదలుపుట్టు
 భారతాంబను కడగండ్ర పాలుజేసె
 నామ్రధ భూమిని ప్రేతాల కప్పగించె

దీని వల్ల పట్టణాలలోదురాచారాలుదినదినానికిమరీఎక్కువౌతున్నాయి
 క:- నన్ను పోనివ్వండి. ఆలస్యమైంది.

ప్ర:- వెళ్ళునువు గాని. కేనొక టనుగుతా. నిజం చెప్తావా.

క:- [చిరునవ్వుతో] నే నెరుకల దాన్నిగాదు.

ప్ర:- కాదుగాని. పిరికి దానివి.

క:- (కాదన్నట్లుగా) ఊహు. (తలవిసరును)

ప్ర:- అయితే చెప్పు సవిస్తరంగా. నీపేరు, పూరు. కమ్మనిమూలలో

క:- కల్యాణి యీ కనవడే వల్లె.

ప్ర:- ఆహా ఎంత కమ్మని పేరు. నీసౌందర్యానికి నీసుగుణాలకు నీ
 వాఙ్మధుర్యానికి దేవతలు పెట్టిన పేరల్లేవుండే కల్యాణి.

క:- మీ పేరు వినవచ్చు. [సిగ్గుతో]

ప్ర:- ఓ నాపేరా నీవైక్క పారి పిలుస్తానంటే చెప్తా

క:- చెప్పండి. విని సంతోషిస్తా.

ప్ర:- ఊహూ నీకు వింటు సంతోషమైతే నాకు పిలుస్తే సంతోషం.
 మరిపిలుస్తావా.

క:- [ఓరచూపుతూ తల వంకించును.]

ప్ర:- “ప్రేమోష్” ఏదీ. అను.[చురుకముచు పట్టుకొనును.]

క:- [స్నిగుతో కండ్ల కేసి చూచి] వ్రమోద్ (నవ్వును)

ప్ర:- [కొగిలించుకొని దృష్టికలిపి కల్యాణి!

(ఇంతలో మానవుడు అక్కాయని కేక వేయును.)

క:- నే వెళ్ళుతా. విడవండి.

ప్ర:- శేపు మళ్ళీ కలుస్తావా యిక్కడనే యీ వేళకు.

క:- [తల వంకించి వెళ్ళుతేక వెళ్ళుతేక వెనుకకు చూస్తూ వెళ్ళును.]

ప్ర:- [కొంతవడి నిశ్చేష్టుడై]

గేయం. ప్రణయంపు తేనియో - బాగుగా పూరింది

వ్రాదయ పేటికి లోన బడిల : రచిననాదు

కలశంబు హరియించి గగనంబు నకు నెగసె

మలయ మారుత మయ్యెనో

ప్ర స మాం క ము.

సూడవ రంగము

[ఇంతలో ప్రమోద కుమారుడు కుర్చీ పయి కూర్చుని]

మనలే మాదిరి

ఎటులా మనుడు - నినునా - ప్రేయసి గా జేకొనకా

తేనెచీల్లెడు భావణుల్

తేటులు భ్రమించు కన్దవలన్

జాళుకా, భాయను దుటించెను

సొందర్య రాశిక్ల సేనెటు ముతన్ ప్రేయసిగ

(కొంత యోజించి) విచారము. మన సాంఘిక స్వార్థారాస కులు తలుపున కొట్టినపుడల్లా, నా గుండెలు చెదురుతూ పున్నవి, సకలదేశ శిరోమణయైన సర్వ కల్యాణ ప్రదమైన సకల శాస్త్ర సరపన్నయైన, మన దేశ మాతను అన్త్యశ్చతా పితాచాని కప్పగించడం వల్ల, చిక్కి సోలి, సగముపోయింది. సోముఖ వ్యాఘ్రములైన మత కర్తలు బీదల వాటిని పెనుభూతములై అంటరాని తనానికర్పించి

భూలోక నరకాన్ని సృష్టించాడు. (కొంత విచారపడి) సత్పథంలో చచ్చినా సార్థకమాతుంది మానవ జన్మ కాబట్టి.

ఉ. మానసమా! వ్యథం బడకు మాధురి మంబగు ప్రేమవాహినిన్
మానిని గూడి భావిని ప్రమాదము లెన్నియు సంఘటించినక
యానము జేసి ధర్మ సముపార్జన గేయుట మేలు యాలమం
దూనిన యస్త్రముల్ దిగిచి యుండుట పాశియె! ధర్మ కాంక్షికిన్.

ఏది ఎటులైనా. కానున్నదే యగును.

[ప్రమోద్ అని పిలుస్తూ శ్రీ వల్లభుడు కాంతంతో ప్రవేశించును. ప్రమోద్ లేచి నిలబడును.]

శ్రీ:- (కూర్చుని) ఏం భోజనం చేయలేదటే. ఆరోగ్యం సరిగాలేదా

ప్ర:- ఏం లేదన్నయ్యా యీపూట ఆకలి లేదు.

కా:- ఏం దాచి పెట్టావులే. నీముఖం లక్షణాలే చెప్తున్నాయి. పెండ్లి కావాలని.

శ్రీ - అబ్బాయి నీకేమైనా కావలసియుంటే నన్నడగ కూడమా నీకేం తక్కువ.

కా:- పెళ్ళాం కావలె నని కూడా అడుగుతాడేమిటి.

శ్రీ:- అబ్బ నీవునుకోవే. పానకంలో పుడకలాగ.

ప్ర:- కావల్సిందేమీలే దన్నయ్యా. ఇంక ముందు చదవాలనే విషయం తప్ప

శ్రీ:- సీమిష్టమున్నంత నరకు చదువు. కేరొద్దన్నానా. కాని కల్యాణం కాస్తా చేసుకొని వెళ్లితే నాసానిని కంతో తృప్తి కరంగా వుంటుంది.

కా:- ఇంకేం కావల్సిందేదో కాళ్ళకు తగిలినట్లైంది.

ప్ర:- (దుఃఖి హర్షములతో) క...ల్యా...ణం....

శ్రీ:- ప్రమోద్ మాటలాడ వేం. పక్షం రోజులోనే నరకమూ శిథిల.

ప్ర:- అన్నయ్యా క్షమించండి. నేను యల్. యల్. బి. వ్యాసయిం దాకా పెళ్ళి చేసుకోను.

శ్రీ:- (విచారాశ్చర్యములతో) అంతానిశ్చయమైన తర్వాత యిదేమి వెళ్ళింది. అంతగా అయితే పెండ్లి కాగానే దంపతులు వెళ్ళు దురు గానిలే

కాం:- వదివేల కట్నం నగదు. నీకేం కొదువ. అదే డబ్బుతో మద్రాసులో కాపరం పెట్టినా పెట్టవచ్చు.

ప్ర:- అబ్బో డబ్బుకు కాదమ్మా... ..

శ్రీ:- ఎన్నడూ నామాటకుజవదాటని వాడవు కదాయని పెద్దవాళ్ళకు మాట యిచ్చి కట్నం కూడా తీసుకున్నానే.

శా||నామాటలో జవదాట వంచు మదిఁన్నన్ మించితో నీపయిన్
వ్యామోహంబునఁదమ్మడంచు వసువుల్ వాంఛించితిన్ మాలుగా
నామాండ్యంబు విడంగ లోకమెదుటన్ నైరజ్జతుంజేసి మో
మేమాత,ంబును జూపకుండ దగు శాంతీరీతి జేయంగ దే.

కాం:- చదువుకున్న వాడవని యింత డబ్బిస్తే... ..

ప్ర:- (తీక్షణంగా) డబ్బు కొరకు గాదమ్మా పెళ్ళి.

గీ. పెండ్లియాడుట సౌఖ్య సంప్రీతికొరకు
ధనమునకు గాదు చుట్టలఁ దనువగాదు
నేటి లోకాన, కట్నాల ధాటి వలన
కాపురము లెన్నో కలుపాబ్ధిఁ గలిగి పోయె.

శ్రీ:- ఓహో అయితే యిప్పుడు నే చెరువుకై చేస్తానన్నమాట.

ప్ర:- కాదన్నయ్యా. నేనేదన్నా మీకు కష్టంగా వుంటుంది. గాని నన్నడగకండా పిల్లను నాకు చూపకుండా హఠాత్తుగా నెత్తిపై పర్వతం వేయటం భావ్యమా.

శ్రీ:- (కోపవేశాలతో) భావ్యాభావ్యములు తెలియటానికి నేను

నీ యంత చదువుకున్నవాడనా (కొంత ఆగి) నిన్ను సాకి
చదువు చెప్పించి నందుకు బాగా బుద్ధి చెప్పావు.

సీ. పిన్ననాటను గోలె కన్నదండ్రిని బోలి
లాలించి నందు కీ లాభమయ్యె
అడుగడ మున్నె నిన్ననిని సౌఖ్యంబులఁ
మాగించుటే నాకు దోసమయ్యె
బొక్కసంబందున్న రొక్కము వేచ్చించి
చదివించుటే యపచారమయ్యె
తుచ్చ భాషలోని యచ్చంపు పన్నుట్టు
లార్హ ధర్మంబుల నణచుటయ్యె

గీ. పండ్లుకై రాయి విసరుటే గంక మయ్యె
దనది యను భారమానజ్వలనుని ముదమున
ముద్దుగొని నట్టలయ్యెను రద్దిచేసి
పరిభవాన్నిలో ననుదగ్ధనటచ కయ్యె

ప్ర:-సన్నేమయినా మాపించంశి. నామనస్సంగీకరించటం లేదు. నా
మనస్సంగీకరించని విషయాలన్నీ సనద్ధదామరాలే

శ్రీ:- (తీక్షణంగా) దోహివి. చేసుకోకుండా పోతులేదు. కాదంటావా
అనుభవిస్తావు. రెండు దినాలు గడచివున్నాను. ఏదో వకటి
తేల్చి చెప్పు. (చురచుర పోవును)

కా:- యివ్వాలే వేటి విద్యావంతులు పెద్దవాళ్ళ వగువు బాగానిల్చే
టట్టుండే.

ఉ. చక్కని చుక్క వంటి యొక చానను పెండిలి నేయ నెంతయో
రొక్కముఁ గప్పమిచ్చినను గోసితి వక్కలు! నీమ పూజ్యులన్
యిక్కరణిక్ దిరస్కృతిని హీనులఁ జేయుట పాడి యయ్య నీ
ఫక్కిని జూడ నంధునకు బొల్పడి దర్పణ మిచ్చుటయ్యెడిన్.

(నిష్క్రమణ.)

ప్ర:- (కొంతతడవు యోజించి) ఏంచేసేది ముందుకు బోయిన నూయి వెనుకకు పోయిన గోయి (ఆగి) అవును నా ఆత్మ సాక్షిగా ప్రేమించాను. ఇది పెద్దజీవిత సమస్య. నా సోదరుడు నా భావిజీవిత పరిష్కారాని కల్పింపుడు సాయపడడు గదా. వైగా ఒక ఆమాయక పిల్లకు దోహదం చేసిన వాడవవుతాను. (ఆగి) రెండుదినములు గడుపుమాలేం యిచ్చారు గదా. యీ రోజు పోగొంగొం ప్రకారం నా కల్యాణిని కలుసుకొని రేపే విధంగా నయినా మద్రాసుకు పలాయనం చెప్పడమే శ్రేయం. లేకున్న అన్నగారి యెదుట విరోధి నై తిరగాల్సిస్తుంది.

తే|| గీ|| ఆత్మ సాక్షిగఁ ప్రేమించి నట్టిజేల
నిటుల విడచిన గారుచీడటులె యలము
నాడు ప్రణయంపు జీవిత మందిరమున
బ్రతికి ఫలమున్నె జీవచ్ఛవంబు పోలె

ప్రథమాంకము—నాల్గవరంగం

(ఆడవిలో కల్యాణి, మాధవుల ప్రవేశం)

క:- మాధవా, వా రొస్తున్నారేమో ఆగట్టెక్కి చూడు. (మాధవుడు వెళ్లును) వారింతవరకు రాకపోవటానికి కారణమేమై యుండును.

పాట (భీరభీర మాదిరి)

బాగదేలా ననుడాయనీకు విచారమదేలనోయీ
మల్లెపూవుల చల్లగాలిక బనిచితిని నీకై
రాగపద్మనీ లేనెలానగ రాగదే సఖుడా
జేగరమ్మిక వేళయ్యెను జేగపోవలయుకా.

(ప్రమోద్ వెనుకనుండివచ్చి కల్యాణి కన్నులుమూయును)

క:- (ప్రమోద్ చేతులుపట్టుకొని) అమ్మ దొంగ దొరికాడు

ప్ర:- దొంగ పేరు?

క:- నాకు తెలియదు విశిష్టే చూచిచెప్తా.

ప్ర:- చెప్తేనే లేకుంటే ఉహు

క:- నా దొంగే ప్రేమదొంగ

ప్ర:- (విడిచి నవ్వుతూ ప్రక్కన కూర్చుని) ఎంతసేపైనదివచ్చి

క:- ఎంతసేపైతేనేం ఎంతైనామీరు మగవారుకదా

ప్ర:- కొంపదీసి అడదాన్ననుకున్నావా ఏం ?

క:- మీ మాటలకేం లెండి

ప్ర:- సగికాని నిన్న జరిగినసంగతంతా మీ అమ్మ నాన్నకు తెలిసిందా.

క:- ఎలా తెలుస్తుంది నే చెప్తేగా.

ప్ర:- మాధవుడు చెప్పాడేమోనని... ..

క:- మాధవుడు మనవిషయంలో అలాచెప్పేవాడుకాదు.

ప్ర:- ఏమో ఎలా తెలుసు

క:- చెప్పడంకీ మహానుభావా

మా:- (నవ్వుతూవచ్చి) నేనుమాత్రం చెప్తానా, కాని

ప్ర:- ఇంకాకానీ ఏమిటోయి మాధవ్

మా:- (నవ్వుతూ) ఈ-రో-జు-నే-చె-ప్ప-తా-ను చె-ప్ప-క-నే-నుం-డ-లే-ను

ప్ర:- అబ్బో నీకు సంగీతంకూడ వచ్చునే

మా:- మ రేమనుకన్నా రుసారో, బాగావచ్చు

ప్ర:- (పొట్లం చూపెట్టి) ఏది మాధవ్, ఒక్క పాట పాడు పొట్లం యిస్తాను.

మా:- ఉహు, పొట్లాలకి పుట్నాలకి పాడేపాటకాదు.

ప్ర:- మ రేంగావాలోచెప్పు

మా:- మాకు పెద్ద వినాయకుడు కావాలి

ప్ర- యేంచేసుకుంటావు

మా- మీ యిద్దరికీ కష్టాలు రాకుండా పూజిస్తా (అంతానవ్వుదురు)

క- తెప్పిస్తారుగాని పాడరా నింబారట

మా- పాడమన్నా రా సార్ ఆటుయిటు చూచారంటే చప్పునఆపేస్తా
(ఎగురుతూ)

'ప్ర'- అచ్చా బలే చలాకీకుర్రాడు

పాట — సావనక నజారేహై, మాదిరి,

మా- కోకిల కన్నియలు కూసెక్ కుహు కుహు ఆకసమన కెగసెక్ అహహహా
పడతుల గూడిన బాతులు నీటక్ బుడబుడదేల్పుటదేలా
తేటులు తేనియలాసుచు నవ్వెక్ ఆహహహ...హహ

ఇక చాలునా

ప్ర:- చాలులే పాపం అలసిపోయావ్ ఇదిగో (పాటలం ఇచ్చును)

క- మీ కేదోవిచారంగా కనబడుతున్నా రే ఎందుకో నాకు చెప్పరా

ప్ర- యేమీలేదు కాని...

క- సాఫీగా చెప్పండి లేకుంటే నాకు కుూసావుండదు.

ప్ర- కల్యాణి నా జీవితానందం సీచేతులోవుంది.

క- నా చేతులోనేవుంటే ఇంకాకావల్సిందేమిటి. ఆదేదోచెప్పండి

ప్ర- యేమీలేదుకాని రాగి) మా అన్నగారు పెండ్లి చేసుకోమని
పదివేలు కట్టుమచ్చారని బలవంతపర్చారు. దానికి నేనొప్పుకో
లేదు. అందుపై వారికి కోపం కలిగింది.

క- (విచారంతో) అయ్యో పొరబడ్డారు. మీ అన్నగారి మృత
సంత నొచ్చిందో. (ఆశ్చర్యంతో) అందులో పదివేల కట్నం
ఎంతనష్టం.

ప్ర- అవును నా మనసార ప్రేమించిన నిన్ను పడలటం నష్టమే

క- అదిగాదుగాని నాగురించేకదా యివన్నీ...

ప)- అబ్బ! అలాటి విచారం, నా కణుమూత్రంలేదు నీవే నా సర్వ
స్వము నన్ను నమ్ము, [చేయి వైనపేసి]

నీ! హృదయంబు నీయందె పదిలపరు పగనేను
శపథంబుజేసితి, స్వాంతమందు
అధివశింపగఁజేతు నారామవీధులఁ
లీల నా ప్రణయదోలికలయందు
సుఖదుఃఖసౌకను, చుక్కానివీచని
సాగింతుఁ జీవన శరధియందు
ప్రేమకు కులమను నీమంబులేదని
చాటింతు మానవ సంఘమందు

గీ॥ అవిరళానంద వనవాటికాంగణమునఁ
స్వేచ్ఛవిహరింతమిఁకఁరమ్ము శ్రీఘ్రగతిని
ఆది దైవికముల నెల్ల నధిగమించి
స్వర్గసౌధాల నిస్థింపఁ జంక నేల

క- [దీనంగా] మీరు నన్నింత గొప్పగా భావించారంటే నాకు
పాపంకాదు.

ప)- ఏమీకాదు మన ఇద్దరిలో బేధంలేనప్పుడు

మా- మీరిద్దరొక్కటై తే నేనాఖిణ్ణి ఒకటా స రేమందిది నే వెళ్తుతా

క- ఎక్కడికేం

మా- ఇంటికి

ప)- దేనికి

మా- దేనికంటే, అక్క నాజంటవదలి మీజంట కూడిందని అయ్య
తోచెవడానికి.

క- ఒకే పిచ్చితండ్రి తప్పుగాదు అయ్యతోచెప్తే. నీవూ మా జం
టవే.

ప)- బౌను మాధవ్ మీ అక్క చెప్పింది నిజం.

మా- అట్లయితే సరే. నేను వెళ్ళనులే

ప్ర:- కల్యాణీ ముందు జరుగవలసిన విధానమేమిటి

క:- మీరా యిష్టం

ప్ర:- నేనొక్కరోజుకూడా ఇంట్లోవుండే వీలులేదు.

క:- యేం మీ అన్నగారొద్దన్నారా

ప్ర:- ఇంట్లోవుంటే ఆయన చెప్పినట్లు వినాలొస్తుంది

క:- అంటే పెళ్ళిచేస్తావా అలావుందా... చేసుకోండి... నానుంచి మీరెడ బాధయ్యేం

ప్ర:- వున్. ఇదోమళ్ళీ ఆపిచ్చి ధోరణి మొదలెట్టవంటే పిచ్చివాణ్ణి పోతా నీ యిష్టం.

మా- మీరు పిచ్చివాళ్ళయితే మాబడి పిల్లలమంతా మీ వెంటబడి వేళిస్తాం. అప్పుడేం చేస్తారు (సవ్యసము)

క:- మాధవా పెద్దవారైతే అంటే తప్పగాదు. (ప్రమోద్ తో) అలాఅన్నా నేగాని మిమ్ము విడచి నేనుమాత్రం వుంటానా?

ప్ర:- కల్యాణీ అలాగైతే శిశు యీ పాటికి ఆకనపడే గట్టుకగ్గరికూరా నేను సీకొరకై వేచియుంటాను.

క:- ఎక్కడకు వెళుదాం

ప్ర:- మద్రాస్

మా- (హాయిగా స్వతంత్రతను సంతోషించేదాము)

క:- అబ్బో అది బాగుంటుందా. లోకంలోనింద. తలదండ్రుల కోరంధి.

ప్ర:- (దగ్గరకు తీసుకొని) పిచ్చిపిల్ల ఇంత అమాయకురాలైతే ఎట్లా ఒక పవిత్రమైనపని చేసేటప్పుడు ఇవ్వన్నీ చూస్తారా

క:- ఏమోనండి నాకు భయమేస్తుంది తలనుకుంటే

ప్ర:- (తీవ్రంగా) సరే నే వెళ్ళతా. నాతోనీ కేంపని (పోబోవ)

క:- (చేయిపట్టుకుని) డాహూ నేను పోనివ్వను

ప్ర:- (వైనచేయివేసి) కల్యాణి, నీమనస్సులోవుండే అనుమాన భయాలు నాకు తెలియనివికావు. మనదేశంలో ప్రాక్తనమతాధిపతులు స్వాతిశయంవల్ల ఆత్మానాత్మ వివేచనా శక్తిశూన్యులై కోరిక తీరికనెత్తి తమకు నీచసేవ జేయడానికి కొంతమంది దొర్భాగ్యులను తమ అస్పృశ్యతా పిశాచావేసిత శిలా హృదయాలకు బలియిచ్చారు దానికి విద్యా లేక శూన్యులు మూఢ విశ్వాససాటవ సంపన్నులైన మీరు దాసోహం అన్నారు. పెద్దల శాసనాలెలావున్నాయంటు.

గీ॥ కుక్కముట్టిన యన్నంబుఁ గుడువఁవచ్చు
పరిజనుం ముట్టుటే, యిట అంటుదనము
మూషికములెప్పుడేమిచు మూర్తిముఖముఁ
జూడగారాదు, మానవసోదరుండు

కాబట్టి ఇలాటి ఖర్మఫండాలులైన పెద్దలకంటె జాతిఫండాలులే వుత్తములు.

క:- అందుకే ఇలాటి దౌర్జన్యాలన్నీ సహించలేక హరిజనులు తమకు సమాన సభ్యత లభించే యితర సంఘాలలోకి దూకుతున్నారు దాంతో మన సంఘం సన్నగిల్లుతుంది.

ప్ర:- కనుక యీలాటి తలాతోక లేని సంప్రదాయాలకు గొర్రెదాటుడుగా తలయూచటం ధీమంతుల లక్షణంకాదు అదిగాక

గీ॥ వేదశాస్త్రములగుడు, కేగాధలందు
సంటరానట్టి వారును రనఁగ లేదు
వేద సూత్రాత్మికంబుగాఁ వెలయుమతము
తోడిసోదరులను కడఁద్రోయఁగలదె

క:- ఏదేశంలోనైనా అంటరాని ఆచారంవుందండీ?

ప్ర:- ఎక్కడా లేదు. ఏదేశమందైనా ఏజాతియందైనా వుత్తమ జన్ముడైన మానవుని అంటరాని తనము కల్పించిన బుద్ధిమం

తును గుంతపరకు పుట్టలేదు. యికపుట్టకు మానవులు సమానులు ప్రేమ పవిత్రం.

క:- ఆహా! యిప్పుడు నా అనుమాన భయాలన్నీ అంతరించినై.

ఉ|| దబ్బరమైన మిబ్బు తెరఁ దప్పులగా పితి, జీవితేశ! నన్
గొబ్బన సత్యభాస్కరుని కొండలి చాయలఁ దేల్చి, అచ్చపుం
నిబ్బరమైన తెన్నును జూపితి! జీవిత ధన్యనై తి, నా
ప్రచ్ఛేదు రాగ హృత్సుమముఁ రాల్చితి నీపదమందు నేలుమా.

ప్ర:- సత్కార్యచరణానికి ప్రథమంలో ఎన్ని యాటంకాలు కల్గినా
ధైర్యంతో ఎదిరించి మనబోలె యావ్వనులు మార్గదర్శకంగా
పనిచేసి, సంఘదురాచారాలను తొలగిస్తేనే కాని దేశోన్నతికి
కొంత దోహదం కలగదు. కాబట్టి మనమిప్పుడు వర్ణాంతర
వివాహమాసి సంఘోన్నతికై పాటుబడడమే నామనోనిశ్చయం

క:- మీయిష్టమే నా యిష్టం. నిజంగా యంత పాడు సంఘంలో
పుంసిటంకంలే, ఎక్కడనో పవిత్రమైన జీవనం గడపడమే
బాగు. ఆ అయితే రేపేనా మన ప్రయాణం.

ప్ర:- ఆ ఆ తప్పకుండా రేపే. మళ్ళీ పిచ్చియూహలు పడకేం
సరిగ్గా యీ వేళకే,

మా:- మరి నేనో.

క:- నీవు మాతోనే నిన్నువిడచి మే ముంటామా.

(వెనుకనుండి తండ్రి రామన్న ప్రవేశం.)

రా:- ఏం బుద్ధేయి. ఎందుకొచ్చాడిక్కడికి.

మా:- (తండ్రి చేయిపట్టుకుని) పొలాని కెళుతున్నామయ్యా.

రా:- యీ నెవరు ఎందుకొచ్చాడిక్కడికి.

మా:- ఎవరో మాకు తెలీదు. పికారుకొచ్చాడట. మేము పాడుడూ
వెళ్తుంటే విన్నాట్ట, బాగుందట, అందుకేవచ్చి నన్ను బతి
మాలి, పాడింది, యీ మిఠాయి పొట్లమిచ్చాడు.

ప్ర:- మీ అబ్బాయి చిన్నవాడే కాని, చక్కనిపాట

రా:- అయితేమాత్రం మీరు పెద్దకులస్థులు అందులో శ్రుచదుకున్న వాళ్ళు. మాబోటి అంటరానివాళ్ళ పిల్లలతో కులాసా చేయటం మర్యాదేనా ?

క:- వారు మంచివారు మమ్మీమీ అల్లదు.

రా:- ఏడ్చువు పూర్కో.

ప్ర:- ఇంతమాత్రానికే కోపమెందుకయ్యా.

రా:- కాదండీ, మేమెంత నీచజాతివాళ్ళమైనా మాకూ అభిమానముంది.

ప్ర:- నేను లేదన్నానా మనుష్యులంతా సమానులే. అసలు కులంలో ఏమున్నది గుణం మంచిదైతే అంతా పెద్దవాళ్లే.

రా:- సరే మాటలకేంలేండి శానా చెప్పొచ్చు. (పిల్లలను) రాండి వెరిమొహాలు. (ఇద్దరినీ లాగుకొని వెళ్ళును.)

ప్ర:- (యోజించి) నా కల్యాణి మాప్రోగం ప్రకారం రాకపోవునా అదెన్నటికీ జరుగదు. నావలెనే ఆమెకు మాత్రం ప్రేమ లేదా ?

మ|| ప్రణయాంధోళిత చోలికాహృదయమే పద్మాక్షి యక్షిద్వయీ జనితప్రేమ సుమాస్త్ర సంకసభితమో చాలు యదేచానయే యని మేషాం నయైన శాంతినిడునే యాపాణికిన్ యొక్కకో గనిదాసంబున మంచువేరొకటిడింగాజెల్లునే యర్జురన్.

ప్రథమాంకం — సమాప్తం.

క ల్యా ణి

ద్వితీయాంకం

(మొదటిరంగం)

(నరంబో భక్తులు కూర్చుని యుందురు. శర్మ, శాస్త్రి) బ్రహ్మ
చారి వేమలతో చెరాక ప్రక్క నిలబడి కైవారం చేయుచుం
డగా, స్వామిజీ ప్రవేశం)

(కైవారం) శ్రీ మదఘటార్యవర్త, వేదమతాచార్య, నకల
విద్యాసారసముచ్చయ, సులక్షణ సారస్వత, లీలామానుషవిగ్రహ
శబ్దరత్నాకర, అస్థులిత బ్రహ్మచర్య దీక్షాక్ష, యోగాభ్యాస దర్పణ
ప్రతివాది భయంకర కామినీ దనసంతాన కల్పద్రుమ, కవరాజ విరా
జిత నకల ప్రేత విశాచ శాకినీ ధాకినీ శుంభత్కుంభినీ కంఠీరవాద్య
నేక బిరుదాంకిత శ్రీ శ్రీ జగద్గురు జీవన్ముక్త అవధాని శిరోమణి
స్వామిజీ బహుపరాక్.

స్వా:- భక్తులారా ! మేము శైలవిద్యుబోవు శ్రీనూక్తులను చక్కగా
నిశ్చల మనస్కులై విని తరించుడి. (పురాణం)

చం॥ తనువులు బుద్ధిదంబులిక దారసుతాదిక భోగభాగ్యముల్
గనఁనదియుక నధిపతన కారణముల్ భువిపచ్చునల్లు. చిక్
గిన పుటమేని తేగలడె కిల్చివుడై దివికేగునల్లు, మో
దిన ప్రతి యామ్యకింకరుని దేలిక జేయుటకైన, నొక్క కా
సును గొని పోని వెట్టులిల జొంగలగ్గక్కుచు బేదసాదలన్
నెనయగ లేని బాధలిడి యేడ్వగజూచుచు నుండుగాని. రా
ముని పదచింత నాత్పరత ముష్టిగనంధుని కంఠహీనుకేన్
దమకుఁగలట్టిదాని నొక దమ్ముడియైన నొసరిగరీ భుజిన్.

(స్వామి వైపద్యాలకు తాత్పర్యం చెప్పే సమయంలో భక్తులు
చంపలు వేసుకొనుట దండములు పెట్టుట జరుగును. శర్మ, శాస్త్రి

కనుగీటుకొనుదురు. పుచ్చాం ముగించిన తర్వాత తీర్థమిచ్చును. యంత్రాలు మంత్రాలు డబ్బువసూలుచేయుట జరుగుచుండును.)

భక్తు - (శర్మతో) సాములారూ నాకు పిల్లలు పుట్టెటట్టు ఏమన్నా యంత్రం యిప్పిస్తారూ. పురుటికోజు మీకు మంచికట్నం యిప్పిస్తాగాని.

శర్మ:- మంచిది నీభార్యను తీసుకురావ్రాయి అడెంతవని.

భక్తు:- ఇంకా వెళ్ళిచేసుకోలేదు బాబూ.

శర్మ:- నీదుంపడెగ వెరినాయనా పెళ్లాం లేకుండా పిల్లలను ఎలా కంటావ్రాయి.

భక్తు:- నీ కెందుకోయి పెళ్లాం సంసారం చేయలేనివాడికి అని అంటున్నారు. అంతా చేసుకోమంటారా. సామీ.

శర్మ:- ఘరవాలేదు చేసుకో గామా వహిల్వానంత వాడవుమా మంత్రబలంవల్ల నీభార్యకు సంతానం కలిగేటట్టు చేస్తాం.

భ:- మీరామాత్రం హామీ యిచ్చారంటే రేపీపాటికి పెండిచేసుకొంటా యింత మీదయవల పిల్లో బీరకాయో కలిగిందంటే నవ్వేవాళ్ళ మొహాలన్నీ మాడిపోతాయి.

(మొక్కును. అందరు నవ్వెదరు.)

కా:- ఇక అంతా వెళ్ళనచ్చు రేపీ వేళకు యింకా మీ స్నేహితుల యుక్తంగా వచ్చి స్వామివారిని సేవించుకుని మీ మనోభీష్టాలను నెరవేర్చుకోండి (భక్తులు పెళ్ళుదురు.)

స్వా:- (నవ్వుతూ) (Hii dear) శిష్యా త్వరగా పూజ్లోకెళ్ళి, రావలసిన డబ్బు వసూలుచేసి దేవిగారి ఆరాధనకు కావలసిన పూజాద్రవ్యాలు సేకరించుకొనిరండి.

శ:- (Yes Your Highness) (శిష్యులు వెళ్ళుదురు.)

(కాంతం ప్రవేశం)

స్వా:- (Follow Hii dear Kantam) దయచేయండి దేవిగారు.

కాం:- (దగ్గరకూర్చుని) ఓహో జేవరవారి బూచివేషంలో ఎంత సేపుంటారు. (గడ్డం లాగబోవును.)

స్వా - (Allright) కేనే తీసేస్తాగా మీకెందుకీ శ్రమ. (గడ్డంతీసి) సరే గాని కొద్దిగా స్వామివారి జిహ్వభిషేకం చేసుకుని తరణో పాయం జూచుకో.

కాం:- (నీసానెచ్చి నవ్వుతూ) మీ ఘోటక బ్రహ్మచర్యంలో నాకిది వరకే తిరుణోపాయం లభించింది. ఇప్పుడు యీ సారాబుడ్డికి కూడ లభిస్తుంది. (ఇచ్చును.)

స్వా:- (తాగి) ప్రేమనీ నీ అధరామృతమును గ్రోలి యీ దాసుడు గూడ తరించెననుటకు సందియమా.

కాం:- ఓహో స్వాములవారు భద్రాజ కైవారాలుకూడ భట్టి పెట్టారే.

స్వా:- Yes మనం all in all మనకురాండే లేదు యీ నిమృతాయ వాట ప్రపంచములో సేటివరకు మాప్రతాపాలు దేవిగార్కి విన్నవించుకోక పోవటం మహాపరాధం. (లేచి) ఓ సంపన్నం ధాయిని, ప్రేమవాహిని, కామిని, అవధరింపుము మదీయ ప్రతాపాలు.

నీ. అవతరించిన నాడె అన్మను పంచితః

బిచ్చి ప్రపంచంపు పీడవడల

చదువు కాలమునందె సంగడిండులంకిన్ని

గడియిందితిని, మొనగాని బిరుదు

డబ్బు విచ్చలవిడి నబ్బకుండమి దండి)

నాశుతిచ్చితి నాదు వ్యసంములకు

ఆస్తిపాస్తులను దద్దమ్మ వట్టల్లకై

మార్వాడి పొట్టన మాటు పెడితి

గీ, కల్లు సారాయి భగవతి కరుణ బడయఁ

ధనమదాంఘల శిరముల దునిమినాడ

మానవాత్మిక కార్యముల బూనియిటుల
యీ అనంత జగన నిశ్చలుచుంటి.

శాం:- భట్టి. యికచాలించండి మీ ప్రతాపాలు నేవెల్లా.

స్వా:- ఆ మర్చాను. ఇదిగో మీ ప్రమోద్

శాం:- ఆ తెల్పింది. ఒక కడపారి పిల్లతో కాళ్ళకు బుద్ధిచెప్పాడట
అంతేకదు.

స్వా:- అంతే, కాని యిదేం రోగం. మాలముండతోనే, దానమ్మ
కడుపుకాల అదీ భలేదే.

శాం:- అది యావ్వన రోగం. శుద్ధబ్రహ్మచారి గానికి నీకేం తెలుసు
దాని తత్వం ఎట్లంటే.

గీ నమధికానంద షోలికల్ సంతరించి
రాణయొప్పును బ్రణయంపు రాణిగాదె?
తలపు శీనట్టి శాంతను, తార్ప జూడ
బలిమిచే, పంగనామాల నలందుటెను.

స్వా:- నీ గొంతు నొక్క. నీమనసు గ్రహిద్దామని నేనంటే, నాకే
బాగా బుద్ధి చెప్పావే. అయినా, నాయావ్వన రోగానికి
ఎప్పటికప్పుడు నీవే తగుచికిర్న చేస్తూవుంటు ఆ తత్వం తెలుసు
కోవాల్సిన అవస్థ నాకెందుకు.

శాం:- మిషికాపు కాని అందుకే మొన్న రాత్రి మావారు
నేను ఎంత బలవంత పరీక్షా పెండ్లికి వచ్చుకోలేదు. ప్రమోద్
వది వేల కట్నాన్ని కూడా కడ దోశా.

స్వా:- అబ్బా. వదివేల కట్నాన్ని కూడా వదిలాడంటే. ఆ అందాల
సుందరి అతని అమాయక వృద్ధయాన్ని చురుమని హవ్వాయి
చువ్వాలె ఆమాంతంగా అకాశ పథానికెత్తుకు పోయిందన్న
మాట.

కాం:- అవును. అంతే.

చ. నవనవ లాఁడు యవ్వనము నాట్యము సేయఁ గనుంగవక మదిన్
జవులు బుకెత్తఁ లేవలపు జల్లు వెన్నెలలు సెజ్జపై
నివశత మేల మాడ, సుతువిల్లు మానుని మోహనాంగునిన్
గవయఁగ లేని ముద్దియలు గంగమ కొలిది డాయుతేతగున్.

స్వా:- భలే మాటలాడువు. భవదీయులు వచ్చేటప్పుడు మీ ముసలి
పీనుగేం చేస్తున్నాడు.

కాం:- తమ్ముని వియోగం వల్ల హృదయావేదనోన్మత్తుడై మంచం
వట్టడం చేతనే యీ రోజు ఇంత సేపు యీ సంతాపవచితా
మఃశి సేవ చేసుకోగలిగాను.

స్వా:- అయితే యీ దెబ్బతో మీవారు ప్రాణేశ్వరిని మాకు వదిలేసి
పరమేశ్వరుని సేవించుకోరు గదా?

కాం:- [తెచ్చి పెట్టుకున్న కోపంతో] అలా అన్నావంటే అగ్గికురికిస్తాను
బాగిత. (పెడ ముఖం పెట్టును.)

స్వా:- ఓహో మాదేవి గారికి గుడ్డిం గొడవ లేకుండానే అంతలో
ఆవేశం కలిగిందే.

కాం:- అవును. ఆడడంటే అంత పెద్దవలకి కూడా అసంకారం కలు
గుతుంది. యీ దేశంలో ఆడడై పుట్టడం కంటే గాడిదై
పుట్టుట మేలు.

స్వా:- (గడ్డం వట్టుకొని) My Dear Empress ఆడియేన్ పై యంత్రాగ
హంకలిగితే ఒక గడియలో యీ పెద్దవ బ్రతుక్కి- తిలోదకా
లిస్తాడు.

కాం:- (స్వామి నోరు మూసి) యీ సారి యిలాంటి జఘామిత్యం
మాటలన్నారంటే నన్ను చంపు కున్నట్టే. ప్రణయిని మనస్సు
తెల్సుకోలేని వాడవు మహా ప్రతాపవంతుణ్ణంటావే. పైగా
(నవ్వు) యీ పాప పరిహారార్థం యీ పండ్లొకటి నాచేత
తినాలి. (తినపించును.)

స్వా:- (నవ్వుతూ) పురుషుడెంత ప్రతాప వంతుడైనా ప్రణయినిముందు వచ్చి దర్శక రే).

కాం:- (చవ్చడిని) మీ శిష్యులు వస్తున్నట్లుగా వుంది. ఆలస్యమైంది వెళ్తా, (వెళ్ళబోవు చుండును)

స్వా:- నరి వెళ్ళు రాత్రికి నేను వచ్చి దొరగానిని ఓదార్చాల్సివుంది.

కాం:- చిత్తం ఎంత అనుగ్రహం పాపం. (వెళ్ళును)

(Sarma & Sestry enter with bottles)

స్వా:- What Brothers To Late పురాణాలు, పూజలు చెప్పి జిహ్వా పీక్కుపోతూవుంటే ఆందులో ఏకాంతం మరి యమయూతన (నీసా లాక్కని తాగిచుండును)

శ.- What To Do Wine Shop వెధవ. తన పాపును మూడు ముక్కల ముతాకు ముడుపు కట్టాడు. అక్కడకు మాస్వామి వారి గొంతు పురాణంలో పొర్లాడి ఏడుమ్మప్పాక సృతిలో ఏడుస్తుందని కూడ చెప్పాను.

స్వా:- కొంప తీసి చెప్పావా ఏంటి. (తాగిచును)

శ:- చెప్పినా పర్వా లేదులెండి. స్వామి, వాడూ మన శిష్యుకోటిలో చేరినవాడే. మన వ్రభ విశ్వవ్యాప్తమాతూంది.

శాస్త్రీ:- (శర్మతో స్వామిని జూపుతూ) నీరాధ్యాంతాలు పాడుగాను ఆడేంటి. మన కీడినం ఏకాదశీ సౌత మీ.

శ:- (స్వామితో చేతులు జోడించి) హే స్వామిన్ భవదీయ కటాక్ష మునకు గురియైన మీ ప్రియ శిష్యపుంగవుల గ లేంటి.

స్వా:- హే శిష్యా మీ దేశికోత్తిములు పరిపూర్ణలయితగా మీకు ముందు పగతులు. (నీసా లిచ్చును. శర్మ తాగిచుండును)

శా:- (ముందుకు నడచివీధిదారి లక్షణాలుబట్టిచూస్తే పగటిభాగవతం అడి సట్లుగా వుంది. నాగతో. అడకత్తిలోని పోకలాంటిది. ఏమైనా 'అపోజు' చేశానా విరుచుకు పడ్డారు. ఎన్న కర్తవ్యం

చెప్పమా. (కేలు మోడ్చి) "లాఫైక్కింతయు లేదు" (అనువద్యం
చదువు చుండగా)

శ:- (శాస్త్రీ కీపు చరచి, నీసాచేతికిచ్చి) ఏం గొణుగుతున్నా పోయ్
బంకించంద్ హూహ్.

స్వా:- Shut up పెద్ద తాగుబోతుల్లాగా.

శ:- (తూలుతు) ఏం. మేమంత టక్కున బ్రాగేమను కున్నావా.
యీజే మహా బ్రాగాడట. Great Insult What Sastri
బ్రాగేం. బ్రాగుటున్నాం. బ్రాగుటాం.

స్వా:- తమాషా కల్లా అన్నానోయి గురుడా. నిజం చెప్పాల్సానే
మీరు నన్ను మించారీ వైను భవానీ కైంకర్యంలో. కాని
ఒక్క విషయం. మనోగతం చేసుకున్నారంటే మీ అంత
దిగ్గంతులు త్రిలోకాలు దివిటీపెట్టి పెరికినా, దొరకరనడం
హాస్యాక్తికాదు. ఏమంటే.

ఉ. త్రాగిన ద్రాగవచ్చు, వెయి డ్రాములనైననుగాని, ప్రేతముల్
డాగురు మూతలాడు, ముఖడంబముగల్గి త్రిదోషి పూలె బల్
వాగుట, పిచ్చివానిబలె వాలకముంజెడి మూల్గుచుంటచే
దాగునె! మామకీనధన దర్ప వినాశకర ప్రధావిధుల్.

శ:- పూర్వజ్ఞానం కల్గించినందుకు ధన్యస్తి.

శా:- శిరోమణి గారూ సాయించింది Quite Right. పెద్దలేమన్నారు

గీ. నీనియర్ మోష్టుహేండుల శిక్షలోన,
డింకు సాగించ మన్నారు, డింభకులను
త్రాగినను జంటిమేచుగా గ్రాంథిజనుల
ద్యూపు సేయొచ్చు, కండ్లకు దుప్పియిచ్చి.

స్వా:- మీ శవభిషలన్నిటికీ స్వస్తి చెప్పినను చెప్ప బోయేశుభవార్త
వినండి.

శా:- (తూలుతు, మాయింఛంసి పార్

స్వా:- ప్రేమోద్ మాల పిల్లతో మద్రాసుకు వచ్చి, శ్రీవల్లభుడుచింతా
కాంతుడై మంచంపై ఉల్లా.

శ:- (తూలుతు లేచి) వహ్వ. వహ్వ. ఇక మన కామలు వలామణి.

శా:- [గ్లాసలో సారా యస్తూ] ఒక్క షుక్క వేసి మరీవిశేషాలు
చెప్పండి స్వామి.

శ:- హలో శిష్యం. మనకూడా ఒక్క-షుక్క షురుక్కుమనిపించు
వలాం పేష్టం. [నలాం చేయును.]

శా:- O. R. కృష్ణార్పణమస్తూ (తాగి శర్మకిచ్చును)

స్వా:- ఇలా తూలి తందనాలాడరంటి గోర్డేఘాన్ను పోతే దొర
కడు. మీ యిష్టం.

శ:- శలవియ్యండి. (శాస్త్రితో) క్వెట్ గా కూర్చో ప్రాయశుర్రా).

స్వా:- ప్రేమోద్ తో లేచిపోయిన ఆలేడిపిల్ల ఎవరైయుండును.

శ:- (మోజించి) I see ఆరోజు రంగపురం పొలాల్లో వట్టుకున్న
వదుచుకావచ్చు.

శా:- Original తప్పక అడే వివుండాలి.

స్వా:- ఆ కథేంటోయి.

శ:- యామధ్య మేముక పిల్లపైబడితే ప్రేమోద్ విడిపించి నాచేతి
సీసాతో ఒక దెబ్బకూడ తిన్నాడు

శా:- ఆ దెబ్బతో అతని పని కూసిందను కున్నాము.

స్వా:- ఓహో తప్పక అడేపిల్ల... .. అంత సుందరాంగియా?

శ:- Yes అది కడజాతిదైనా కనకంపు బొమ్మ.

ఉ॥ చల్లనివెన్నెలం గురియు, చంద్రునిన్ హసించుగాదె, యా
వల్లవ పాణి మోము, మొనవారి గిరాటులువేయు గుబ్బియల్
యెల్లర మానసంబులను, యిట్టులు పాతరలాడునట్టి యు
త్ఫుల్లములైన కన్నుగవ పోసిన బంగరు బొమ్మనాండగుకా.

స్వా:- కనకంపు బొమ్మకై కన్నతండ్రికంటె ఎక్కువగా పెందిన,
అన్న నన్యాయా చేశాడన్నమాట.

శ:- అన్యాయం ఏంటి తమ్ముని విద్యుగ లో, విషాదగీతా లాలా
పిస్తున్నాటడ.

శా:- పాపం ముసలితనంలో కనుచురోగం పుట్టినట్టుండే.

స్వా:- శాని యదంతా మన మేలుకే. Best Opportunity దొరికింది.

శ:- అదేంటో అనుమానం లేకుండా అన్వయించండి స్వామి.

స్వా:- ఏముందోయి శ్రీవల్లభుని ప్రాధార్పడానికి వెళ్ళి కాలచక్రంలో
అతని బుర్రను గిన్నెన తిప్పితివా. చేతినిండాడబ్బు పొట్టనిండా
పెగ్గు దీన్నే అంటారు Polifie దెబ్బ.

శ:- ఛేమ్ ఏముండ మోసీ మీకు మినిష్టరీ అయినా యిచ్చాకు గాదు
యిచ్చేనా, ముల్లోకాలను ముగుదాడేసి ముప్పయిఆరు సముద్రా
లలో ముంచేనారు బాబూ.

శా:- ఛేమ్ కాళిదాసు కంటె కమ్మగా వర్ణించావోయి.(నవ్వును)

శ:- నవ్వివే నవ్వేవు గాని యింగ్లీషులో నవ్వకు, వచ్చిచస్తారంతా.

స్వా:- ఇక గూలాట్టాభట్టీమూలతో పనిగాదు. కర్తవ్యానికి గడంగాలి
అగూకు పురానీ అంతా తర్వాత చెప్తా. మరం వ్యవహారాల
సమయమైంది. వెళ్దాం. (స్వామి వెళ్ళును)

శా:- (వెళ్తు! అస్మదీయులు గూడా నిష్క్రమించుచున్నారు.

శ:- (చెళ్ళుమూ విచారంగా)

గీ. చూడకు నాళ్ళ ముచ్చటయైన పాడు జగతి

నట్టి వలకాంకలరూగు అన్న శాసి

నదన మను నీకరంబుల వడయలేక

ప్రాయమున్ బుచ్చు నాబోటి పండయున్నె?

ద్వితీయాంకం — రెండవరంగం

(శ్రీవల్లభుడు యింటిలో కుర్చీపై కూర్చుని)

అహ! ఏమి యీకాల వైపరీత్యము.

నీ. నాజూకు పేర న నశ్చేటఁ బెట్టెను
మనభారతీయ సమ్మార్థవంబుఁ
ఆటల పేరిట నాడంగులను జేసె
సప్రతిహత పీరులైన బలులఁ
విద్యల పేర నవిద్యలఁ బఱచించెఁ
విద్యామహోద్యాన వీధులందు
ధర్మంబు పేరిట దగ్ధంబు గావించెఁ
వర్ణాశ్రమంబులు వఱలు భువిని

గీ. ధిక్కు మాలిన భారత దివ్యభూమి
నింక నెన్నెన్ని మొక్కల నీచునొక్కొ!
మరిడి జాష్యంబు పాశ్చాత్య మమతనల్ల
తలఁచినఁ కొలంది గుండెలు తరిగిపోవు.

[మోజించి] కాదు కాదు నాతమ్మని మరచుట మాత్రం మహాదుర్లభం
వాడు కామవ్యామోహంలో జక్కి నన్ను మరచి పోవచ్చు లలాటి
ఆఘాతాలు జరుగుతాయనే మా పూర్వులు సంస్కృతాంధ్రాల
తోకే చదువు చాలించి పెద్దవాళ్ళ కయధిక్తుల్లోవుండి ఉబ్బు పేగు
ప్రతిష్ఠ సంపాదించ గలిగారు. (మోజించి) నిజం పారిమార్థిక
దృష్టితో చూస్తే మనుష్యులంతా నమానలే. కాని సంసారం సక్రమ
పద్ధతిలో సాగించడానికి నే గాబోలు మన పెద్దలు వర్ణాశ్రమ ధర్మాలు
లమలులో పెట్టారు. నా తమ్మని కషయం నా వట్టకు సరిపడినా
సంఘం పూరుకుంటుందా పరిమార్చి సమభావ సంచారం సాగిస్తా
డింటే ఏదీ సవ్యంగా వ్యామోహంతో ప్రహేళికాపీక్షతో చేయక.
మన సవనాగరికులవలె ఉల్లరి చిల్లరి తనంతో దైవాన్నే మరచి తేనె

బూసిన కత్తులపై అబద్ధాలకు అధి దేవతలైచరించరు. (చికాకుగా)
యీ సిద్ధాంతాలతో నా కేంపని నా మనస్సు నా చేతులతో లేనప్పుడు

ఉ॥ మాతనుఁ బితృఁ బాసితిని మానినియా కడుమాటకారి నా
చేతము సమ్మదించదట చింతలుబాపి మదీయచంశ ప్ర
భ్యాతిని నేలనొక్క కసిగందయునన్ గలుగంగ లేదు దు
ర్నితిని బోయె సోదరుడు రిక్తుఁడైనైతిని విశ్వభంగులన్.

(కనుమూసి కుర్చీపై వ్రాలును)

—: స్వామి ప్రవేశం —

(తనలో) భలే సంకల్పశుద్ధంలే నాది. అనుకున్నదల్లా అర్థించ
కుండానే అమృతమట్టు అబ్బుతూవుంది. అదే మన్లోఉన్న తమాషా
(యోజించి) అవును ప్రమోదే నా ఆనందాల కడ్డంకి నాకాంతంఘాద
అతని వల్లనే అప్పుడప్పుడు చివికి పోతూ వుండేది. దైవానుగ్రహంవల్ల
అతను కాస్తా అంటరాని పిల్లతో అంతరాసమైనాడు. ఇప్పుడు నా
కార్యం సాధించడానికి మంచి అదను. (శ్రీవల్లభుని చేరగా అతను
లేచును)

శ్రీ:- సమస్తే స్వామీ! దయచేయండి (ఆననం జూపును.)

స్వా:- కామితార్థఫలసిద్ధిరస్తు (కూర్చుండును)

శ్రీ:- స్వామివారి రాకవల్ల దాసునిగృహం పవిత్రమైంది.

స్వా:- (వప్పుచు) ఆపరిమళివుని అజ్ఞ. మాబోటి పెద్ద లెచ్చటనున్నను
పరిసరప్రాంతములన్నియు పవిత్రములే.

శ్రీ:- తమబోటి మహాపురుషు లుండుటవల్లనే యీ పాడులోకం
కొంతవరకైనా ధర్మాన్ని నిలబెట్టుకో గలుగుతున్నది.

స్వా:- నిజము వచించితివి. అట్లుగాని నాడువిశ్వ ప్రళయం సిద్ధం.
మాదృసులు ధర్మమును ప్రతిపాదించురు. మీబోటి అధికారులు
దానిని పాలింతురు

శ్రీ:- ఇదంతా మీచలువ.

స్వా:- ఇదేమి యీ రోజున నీ ముఖారవిందమేమో శోధ తగ్గినదే.

శ్రీ:- అయ్యో మీరు దివ్యజ్ఞానులు, త్రికాలవేదులు, మీకు తెలియని విషయమేముండును.

స్వా:- (కన్నులుమూసి) ఓహో తెలిసినది. ఇదియూ సంగతి దుర్మార్గము, దూష్యహు, కలిమాయ నీ సోదరుడెంతో సీలము కలవాడను కొంటిని. యంతకు ముందే మాకు విన్నవించు కొనిన మేము శ్రీముఖమున శలవిచ్చి నిల్చియుండువారమే.

శ్రీ:- స్వామీ, నిజముగా ప్రమోదుడు శీలం కలవాడే. నామాటకు గీటుదాటేవాడుకాదు. కాబట్టి యంతకు తెగిస్తాడని కలనైనదలుపలేకపోతిని.

స్వా:- అటులైన యీ అపభ్రంశము జరుగుటకు కారణమేమి?

శ్రీ:- అయ్యా మేమీ మధ్య ఆతని వివాహం స్థిరపరచి తెలుపగా నిరాకరించెను. దానిపై నేను కఠినముగా మందలించితిని. ఇంతేకారణం.

స్వా:- ఇంతమాత్రమనకే పెద్దలను పెరటి బచ్చలకూరగా జేసినా ఇదంతయు ఆధునిక విద్యా సంస్కృతియన్నమాట

గీ॥ విద్వియలనేర్చిన కొలంది బుద్ధిసున్న
రద్దిపాలగుఁ సంశ మర్యాదలన్ని
యిద్ధమతులను నేయని దిదియెవిద్య!
విశ్వమయుఁజూపు రథ్యయేవిద్యగాక.

శ్రీ:- ముందు కర్తవ్యమేమీ పాలుపోవటం లేదు. ప్రమోద్ లేని నాజీవితం....

స్వా:- ఏమీ యింకను ప్రమోద్ పై మమత వీడలేదన్నమాట.

గీ. కామలోలుఁ డైనట్టి యాకాముకునకుఁ
గర్మ ఛండాలునకు నేడ్వధర్మమగునె?

కుర్చిపోయిన వేల్పువై గూర్మిదక్కి
నటికి వేయుట మేలొను నరున కెపుడు.

శ్రీ:- నిజం నెలవిచ్చారు. కాని నేనీ వ్యవసాయంలో ఏకాకిని.

గీ. మొగ్గ పోయము నుండి ప్రమోద సాకి
సంతు లేక మోడ్వారిన స్వాంత లలికః
ఒల్లవింకగఁ జేసి నేటిత్రుకు చుంటి
నింక మనుషులు నాడెనన్నీసడించ.

స్వా:- (విచారంతో) ఆహా నీవిషయము మామనస్సునకు తట్టినపుడెల్ల
హృదయచ్చిదము శేర్పకచున్నవి. (యోజించి) నరి మంచిది
ధర్మసూత్రములు కొన్ని ఆరిని పునః ప్రవేశమునకు కొంత
సాయముగా నున్నవి.

శ్రీ:- [వార్షింతో] స్వామీ! ప్రతిదిన ధర్మశాస్త్రము లంగీకరించిన
తర్వాత ఇక నేనీ సంఘాన్ని భయపడల్లిన పనిలేదు.

గీ! ధర్మముల పోలిపోసి యీ ధరణిపంపు
మిమ్ముబోలు హాహాస్మల దమ్మికంటి
తనను దాసానుదాస హృద్భ్రమఁగూర్చు
దుస్సహక్షేత్ర కీలిత దురమునందు

స్వా:- కిచ్చివాడా మేము తలచిన ధర్మశాస్త్రములే కాని... ..

శ్రీ:- నిస్సందేహముగా శలవియ్యండి మహాత్మా

స్వా:- ప్రమోదకమారుడా ఛండాలిని వీడివచ్చిననే కదా మేము
తీర్థాదులచేత వానిని ఒరిగదాత్తుని జేయుట.

శ్రీ:- (హాస్యంతో) అయ్యో! దేవునిబొచ్చిన సంకటం గామా
టనే వెడచెవిని బెట్టినపోయె యితరులకు సాధ్యపడటం ఆకాశ
సుమ మనుకుంటాను.

స్వా:- [నవ్వి] శ్రీ వల్లభ! ఇటుమాడము ఎంత ధైర్య హీనుడ వ్రాసు.
యీ మూత్రమునకే మంతవిచారమా.

శ్రీ:- (ఉశితో) స్వామి! (లేచి) నా ఆశాజ్యోతులు మీరే
“అన్యథా శరణంగాస్మి”

స్వా:- వత్సా విచారపడకుము సర్వముమాకర్పించిన శిష్యుని కాసా
డుట మాధర్మము ధైర్యము వహింపుము మేము స్వయముగా
వెల్లి పని సాధించెదము.

శ్రీ:- ధన్యుడను తాము దలచిన కానిపనిలేదు.

స్వా:- యీమాత్రపు పనికి మా శిష్యులు చాలుదురు. కాని యిక
మేము స్వయముగాపెల్లన అసాధ్యమునునదియుండును.

శ్రీ:- దేవరవారు సకల్పమాత్రంలో రప్పించ గలరని నాకుమాత్రం
తెలియదా స్వామి.

స్వా:- [నవ్వి] నిజము వచించితివి గాని

గీ॥ అల్ప కార్యానికై నిల నగ్గిసేయు
యోగ శక్తినిఁ బనుచుట యోగ్యమగునె?
యూరపిచ్చుక వైని బ్రయోగ బరువ
ననుచితముగాదె బ్రహ్మశ్రుతులయ మాకు.

శ్రీ:- ఆవును నిజం సెలవిచ్చారు

స్వా:- ఇదే నా శిష్యులు వచ్చుచున్నారు (శిష్యులు ప్రవేశించారు)
(శిష్యులతో) యీ జహిందారుని తమ్ముడు ఖర్మభండాలుడై
వెళ్ళెను మనమాతనిని తోడి తేవలయును.

శ:- చిత్తం. యీమాతానికే తాము విజయం చేయవలెనా.

స్వా:- సత్యమే కాని శ్రీచల్లభుడు మాప్రియభక్తుడు. మేము స్వయ
ముగా విజయము చేయనిది మాస్వాంతరునకు శాంతి యుం
డదు. కాబట్టి, “కింక ర్తవ్యతామూఘలు” కాకుడు. (లేచి)
మూకైభక్తులు వేచి యుందురు మేము పోయి వచ్చెదము.
(వెళ్ళును.)

శ:- (ముందుకు నడచి శాస్త్రీలో) చూడాలేమి మనవాడి బుర్ర
ఒక్క ముక్తాయింపిచ్చి నెల్లాడు.

శా:- What టింక ర్తవ్యతా మూఢునిన్నా" డేంటి.

శ:- (నవ్వుచు) అనగా ఖర్చుల కింద డబ్బు లాగమన్నమాట.

శా:- I See నీవు మాత్రం సామాన్య మృగానివా. వెంటనే గిరిహిం
చావు. అందుకే తెలివైకరి నామ్మా సాలిగురవమ్మా" అన్నా
డాక బుద్ధితక్కువ పెద్దమనిషి పూర్వం.

శ:- [శ్రీవల్లభునితో] దొరగారూ ప్రమోద కుమారు డెక్కడున్నా
డని మీయూహ.

శ్రీ:- తప్పక మద్రాసులోనే యుంటాడని నాలనుమానం.

శా:- అబ్బో. మద్రాసే ఎన్నాళ్ళుండి ఎన్నితంటాలు వడాల్సొస్తుందో.

శ:- అగుగాక జమీందారు గారి పనికంటె ఎక్కువేముందోయి మనకు
వారి శ్రేయమే మన శ్రేయము.

శా:- అంతే ఎటొచ్చి డబ్బుకే నచ్చింది ప్రమాదం.

శ్రీ:- అయ్యో డబ్బుకేంలేండి. నాతమ్ముడు నాకుదక్కిలేచాలు.

శ:- శాస్త్రీ నాలుగైదు వందలైనా కావాల్సివుంటుందా.

శా:- ఆ ఆమాత్రమయినా లేకుండా వెళ్ళితే అక్కడ మన కెవ్వరు
దిక్కు ఎన్నాళ్ళుండాలొస్తుందో ఎంత కథ వుందో.

శ్రీ:- డబ్బు విషయంలో కలత పెట్టుకోకండి. మీకు కావాల్సిన
డబ్బు యీ పూటనే మీ మఠానికి పంపించి వేస్తాను.

శ:- చిత్తం మీడబ్బుముట్టకమే తడవు ప్రయాణానికి సిద్ధంగా వుం
టాము. (అంతా వెళ్ళుచును.)

ద్వితీయాంశం సమాప్తం.

క ల్యా ణి

★

తృ తీ యాం క ము

(వధమరంగం)

(మద్రాసులో ఒకయింటియందు బల్లపై టీ కప్పులు పెట్టియుండును. ప్రమోద్ నక్కపై కట్టుకొనుచుండును కల్యాణి టీ తేచ్చి బల్లపైపెట్టును మాధవుడు కూర్చుండి వేరొకబల్లపై వ్రాముచుండగా తెర లేచును)

ప్ర:- కల్యా , పాఠం చెప్పి త్వరగా ఆఫీసు కళ్యాణి పుస్తకం తెరు.

క:- (పుస్తకం విప్పి) యీ తెనుగుపాఠంలో సంస్కృత శ్లోకాలెందు కండి.

ప్ర:- ఆ సమయానుకూలంగా సంస్కృతం కూడ వుదహరణ రూపం గా వస్తుంది. ఫర్వాలేదు. చదువు.

క:- ప్రియా ముఖం కింపురుషశ్చ చుంబ' అంటే ఏమిటండీ.

ప్ర:- అనగా ప్రియురాలిని ఎవడో చుంబనని చేశాడట(నవ్వు)

క:- అబ్బా తేలిక మాటలలో చెప్పరుగద. నవ్వుటమేగాని

ప్ర:- నా మొహం నీ మొహం ఇంకా ఎలా చెప్పేది. విను నీలాటిపిల్లను నాలాటి వాడు ఎలా (ముద్దుపెట్టుకొనబోవ)

క:- (చేయి అడ్డంపెట్టి)అబ్బే బలే గురువుగారు దొరికారు. నాఅదృష్టం కొద్దీ వేళాపాళా ఏమీఅక్కరలేదు. సరసాలకు (చిరునవ్వు)

ప్ర:- నా దేం తప్పు శిష్యురాలర్థం చేసుకోలేనప్పుడు గ్రాహ్యమయ్యేటట్లు చేసిచూపించిన వాడేగురుడు. దీన్నే ధైర్యమెథడంటారు

క:- అవును వడతులకు పాఠాలు చెప్పచుంటే మీకు ఫీజు కూడా అక్కరలేవట్టుండే.

ప్ర:- అవును చెప్పే నాలుగ్గముక్కలు సరీసూటం పొడిలాగ అతుక్కు పోవాలి. ఫిజిట్టినా వకటే మెచ్చినా వకటే జన్మంతం తలచుకొంటారు.

క:- ఓ దేవుడా అలాగైతే నా కీలాంటి చదువుద్దు.

ప్ర:- నీవు జెప్పచున్నా నాకు (Time) లేకు త్వరిగా టీ యివ్వు.

క:- (టీ కలుపుచుండును.)

ప్ర:- ఏం రాస్తాన్నా మ్రోయి మాధవ్ బడికి వేశకాలా.

మా:- ఇండ్డియా మేన్ వ్రాస్తాన్నానండీ.

ప్ర:- ఏదీ చూపు. (దగ్గరకు పోయి చూచుచుండగా కల్యాణి వచ్చును.)

ప్ర:- ఇందులో మన యిల్లెక్కడవుందో చూపు.

మా:- ఇదిగో (అందరు నవ్వుచురు.)

క:- (అమాయకరంగా) లండన్ ఎక్కడందో చూపు.

ప్ర:- (నవ్వును)

క:- (సిగ్గుతో తలవచ్చును)

ప్ర:- కోపం వచ్చిందా ఏంటి కొంపదీసి. (మీద చేయి వేయును)

క:- (చేయి తీసి) ఇక మీ తెరువు రాకూడదు. నేనేదన్నా నన్నే.

ప్ర:- అంటే నీకు మనిషికి వచ్చినంత కోపం వస్తుందిగాని ఇంజియాలో లండన్ నెలా వుంటుంది.

క:- ఎక్కడ తగలడుండో నాకేం తెలుసు.

ప్ర:- తెలియకుంటే తెచ్చుకోవాలి.

క:- మీరు తెచ్చితేగా నవ్వడమే కాని.

ప్ర:- అయితే అదీ నా తప్పేనా.

క:- ఒక తప్పేమిటి తప్పున్నరకూడ కాబట్టి మా ధర్మశాస్త్ర ప్రకారంగా యీ తప్పుకింద యీ వేడి వేడి కప్పు టీత్రాగాలి (అని కూర్చోబెట్టి టీ ఇచ్చును)

ప్ర:- (కొద్దిగా చప్పరించి) ఘగర్ ఎక్కువేళాపు కాబట్టి మాలా ప్రకారం నీ కొక కప్పు శిక్ష. (మరి ఒక కప్పు కల్యాణిచ్చును)

మా:- ఛేష్ మా మేష్టారు యిలాటి శిక్షలువేస్తే చెప్పినట్లల్లా వివే వాళ్ళం. (ఎగురుతూ పాట.)

పాట—వే వేడి కప్పు టీ త్రాగండి మీకు శిక్ష యిదే

పాఠమంత వపుజెప్పి పరుగు తీసి వచ్చెదను

దీచి కళ్ళనలెక మీరు దీ రెడీ.

(పుస్తకములతో వెళ్ళును.)

ప్ర:- మాధవుడు బలే చలాకీ కుర్రాడు. పెళ్లాం చెచ్చలకు పిడకలు కట్టేరకం.

కల్యా:-అవును మీరు నాకు కట్టినలాగా (నవ్వు)

ప్ర:- (లేచి) యిక నేవెళ్తా. ఆఫీసు పోయింది.

కల్యా:-(విచారంతో) మీరు వెళ్ళానంటే ఈరోజున నేదోభయంగా వుండే.

ప్ర:- వెరిదానా ఎందుకీభయం, వంటచేసి పాఠం వల్లేస్తూ కూర్చో. త్వరగా నేవనితీర్చుకునివస్తా (వెళ్ళును)

కల్యా:-(దీనంగా) నా దిగులుకు కారణ మేముండొచ్చు

గీ॥ నామనంబేల? అశ్వయానంబు సేయు

కారణములేక కార్యంబు కలుగఁగలదె?

అస్మదీయాపులకు నెట్టి అపియంబా!

కాక నాకరిష్టంబేమి కలుగునొక్కో!

ఎల్లయితేనేం, ననేమి చేయగలను. ఆదేవుని దయవల్ల మా

ఆనందానికి ఆటంకంరాకుంటేసరి

డైవర్:- (ప్రవేశం) ఎవరు ఇంట్లోవుండింది, అమ్మాళ్

కల్యాణ:- యేం, ఎవరు బాబూ

డై:- మీ పేరుదా కల్యాణి అమ్మాళ్

కల్యాణ:- అవును ఎందుకు

డై:- (ప్రక్కకువచ్చి) రండిసార్, ఇదేవుండింది

శర్మ:- (ప్రవేశం) అమ్మా తొందరగారండి, కారుతీసుకొచ్చాం

కల్యాణ:- (అదుర్దాతో) ఎందుకుబాబూ

శర్మ:- వంచెప్పేదితల్లీ. ప్రమోద్ కుమారుడు మా ఆఫీసుముందు ట్రాం
దిగ బోయి పడిపోయాడు.

కల్యాణ:- ఆ అయితే ఏమైంది త్వరగాజెప్పండి

శర్మ:- భయంలేదులెండి, పడగానే బ్రాం కాలుమీదగా పోయింది.
కాలువిరిగిందన్నాను డాక్టర్

కల్యాణ:- అయ్యో, దైవమూ యిక నేనీంజేయను

శర్మ:- వినండి తొందరపడకండి. ఆయన్ని హాస్పిటాలులో వుంచారు
మీకై కలనరపడుతున్నారట మా పెద్ద యజమానిగారు కారిచ్చి
మమ్ము తొందరగా తీసుకురావలసినదిగా చెప్పారు.

కల్యాణ:- అయ్యో, అయితే పదండిబాబూ, (అంతా వెళ్ళును)

[స్వామి చలవతి వేషంతో సూటుతో (ప్రవేశం)]

చదివితీ నన్ని శాస్త్రములఁ జక్కని చుక్కల కేళిదేలితీన్
బొదిలితి నన్ని భావలను పొందితి పెద్దల సాహచర్యమున్
వదిలితి పూర్వమాయముల వైనభవాని వదాబ్జసేవకై
కదిలితి మేదిసీపెళయ కారణ కంఠం బడహస్తునై

[నవ్వి] మన సంకల్పాలన్నీ O. K. మన politic సాగనిరోజు
ప్రపంచ ప్రళయం. మనకొక్క కన్నే తక్కువగాని, అదే

వుంటే యీ పాటికి నిటలాక్షునంతవానికి నిలువనీడ లేకుండా చేసేవాడిని, (వ్యంగ్యంగా) *the right* బ్రతుకనీపాపం అతనూ నాలాటి సన్యాసేగా [ఆగి] విశ్వవ్యాప్తమైన మనసత్తాను బజాయించాల్సిన పనేమీ లేదు. తెలియదన్న మొగ్గడవడన్నా పున్నానంటే ప్రాక్టికల్ గా మన అస్తాన్ని ప్రయోగించి మరామత్ వేస్తాం, (ఏదో కాగితంపై ప్రవాసి) బల్లపై పెట్టి ధ్వని విసుట నభిసముంచి) ఏదో (Human creature) పట్టాయిస్తున్నట్లుగా వుంది. ప్రక్క కొదిగి చూడాలి తమాషా (చాటుకు పోవును)

ప్ర:- (ప్రవేశం) కల్యాణి (గి సార్లుపిలచి) సరిపల్కుకుంటే కనీసం కల్కునైనా కుల్కు కళుకు తళుకు మనే తమాషా అయిన వస్తువుకటిస్తా. (జేబులోనుంచి హారంతీయును) ఆయిదేమి చప్పుడేలేదే. (అటుచూచి) ఆవంటకూడచేయలేదే ఎక్కడికి వెళ్ళివుంటుంది. (ఆగి) యిదేమి నాకేమో ఆందోళనగా వుంది. ఎక్కడికి వెళ్ళేది కాదు. ప్రక్కయిటికేమైనా వెళ్ళిందేమో (ప్రక్కకుచూచి) చలపతిగారూ మావాళ్ళెక్కడి కల్యాణో మీ కేమైనా తెల్పునా.

చల:- (ప్రవేశించి) ఏమోసార్ ఆ నేను బజారునుంచి వచ్చేసరికి మాత్రం ఆమె బ్రదర్ లోకూడ ఒక కారులో కూర్చునివుంది రెప్పపాటలో కారు కదలి మాయమైంది.

ప్ర:- (ఆశ్చర్యం) కారా ఎక్కడికారు.

చ:- ఎక్కడిదో నాకు తెలియదండీ సర్ (and a new Gommer)

ప్ర:- కారులో ఎంతవరైనా వున్నారా.

చ:- (Yes) ఒక డ్రైవరు ఒక జంటిర్ మన్ కూడా వున్నారు.

ప్ర:- ఎవరో ఎక్కడికో మీర్లు విచారింపారా.

చ:- (No Sir) మీ వారితోనే నే నెన్నడు మూట్లాడలేదు. అందుకుతోడు ఆ పెద్దమనిషి రోజూ వచ్చేవాడేనై.

ప్ర:- ఆ రోజూ వచ్చేవాడే

చ:- (Yes Sir) నేను వచ్చిన నెలరోజులనుండి వస్తూపోతూ వున్నాడు.

ప్ర:- ఏ (Time) లో

చ:- మీరు ఆఫీసుకు వెళ్ళేసమయాల్లోనే అనుకుంటాను.

ప్ర:- నే నింట్లోవుండగా ఎన్నడైనా వచ్చాడా.

చ:- ఏమోసార్ నే నెప్పుడూ గమనింపలేదు.

ప్ర:- ఎప్పుడూ నాతో అన్నారుకాకే.

చ:- నాకేం అవసరం సార్. మీ Friend షో relation నో అనుకున్నాను ... అయితే ఎవరై యుండవచ్చు ఆమాయమారి.

ప్ర:- (విసుగ్గా) నాకేమీ కేలియదు.

చ:- హరిహరీ పట్టి బూటక ప్రపంచం ఛీ.

ప్ర:- ఛీ అంతా మోసం.

చ:- ఆడదాని బుద్ధిమందిరి కావాలిగాని

ప్ర:- (తీవ్రంగా) ఉన్. (చలపతి కన్నుగీటుచు వెళ్ళును)
(యోజించి) (I never) అలాటి దెన్నటికి జరుగదు. నా కల్యాణి నాకై పాణాలైనా సమర్పించేటంతటి సుగుణశీల. ఎప్పుడైనా ఏచిషయంలో నైనా ఆవిడ సీలంలో నా కాసంతైనా నలుసు కనపడ లేదు ... నేను నమ్మును. అంతామోసం అట్లెన్నటికి కాదు కానేరదు. [నడుస్తూ] నాకేమీ పాలు బోవటంలేదే. [బల్లమీది కాగితంచూచి తీసి పలుకుతున్న చేతులతో చదువును.]

“ అయ్యా, మీతో లేచిరాకముందే నేనొక వ్యక్తిని ప్రేమించాను, కాని నా దురదృష్టవశాత్తువారి దర్శనం మళ్ళికానందున గత్యంతరం లేక మీతో లేచి వచ్చాను. నా అదృష్టవశాత్తు తిరిగి నా ప్రేమమూర్తి దర్శనభాగ్యం లభించుటచేత వారి ఆజ్ఞానుసారం

వారి ననుసరింపక తప్పిందిగాదు. మీరు నవనాగరికులు కాబట్టి వేరే విధంగా భావించి విచారపడకనే ఆస్తిస్తున్నాను.”

ఇట్లు, కల్యాణి

(వసుకుతూ కాగితం చించి నేలకుకొట్టి) ప్రేమమూర్తట... దర్శనభాగ్యమట... తెలివిహీనుణ్ణి... ప్రథమంలో నమ్మలేక పోయాను. (క్రోధంతో) ఛండానిని, రాక్షసి, నన్నునమ్మించి సర్వనాశనం చేసింది. దాన్ని నిలుపునా కాల్చివేసినా పాపం లేదు. ఓ మాయలాడీ, ఛీ! పవిత్రమైన నా హృదయాన్ని భగ్నపరచావు. నన్ను ప్రపంచానికి ముఖం చూపకుండా చేశావు.

సీ॥ ఆత్మసాక్షిగ నాదు అర్థాంగివనినమ్మి
అవమాన జలధిలో నదరిపడితి
ప్రణయ జీవితమునే ప్రత్యగ్రమనియెంచి
లోకంబువకు గానులోభి నైతి
ప్రణవద్రందంబుగా భావించినట్టి నా
అగ్రజ కోపాగ్ని నటయ నైతి
గొనములు లెక్కించి, కులమును కడఁద్రోసి
సంఘమూరుండనై సమసిపోతి

గీ॥ ఇనుపగజ్జెలతల్లికి శుద్ధ్యలొలకె
నాదు ప్రేమైక తల్లి నినాదమణికె
అండవిప్రసంభ న్యాయంబు ననుకరించి
కాళ్లు కన్నులు లేని బికారి నైతి.

[దుఃఖంతో] అహా, తానొకటి తలంచిన దైవమొకటి తలచు ననుట వాస్తవం. ఇంకనేను దేనికై బ్రతికేడి. యీ మాయప్రపంచంలో, అంతావట్టి ఇంద్రజాలం... (నవ్వు) నేను బ్రతికివున్నాననే మీ భావం. కాదుకాదు. నా హృదయమేది. నన్ను జూచి జాలి

పడుతున్నారా. పాపం మీరంతా పిచ్చివాళ్లే. తాడునుజూచి పామని భ్రమిస్తున్నారు. యెండమావులనుజూచి నీళ్ళని చెడిపోతున్నారు. [వెరి]గా] నన్నుజూచి వెక్కిరిస్తున్నారా, నన్ను వేధించారంటే అందరిని హతమారుస్తాను. నేనెక్కడ పోతే మీకేం ఎవడబ్బసామ్మ న్నా తిన్నానా, నాయిష్టం [కంప్లమూసి తెరచి, చేతులతో] దైవనీవేశరణు ఎందరినిమూరితే యేంప్రయోజనం ఇదంతా నాఖర్మ నాకటల్లయినా విచారంలేదు. నేను ఏకాకిని నాకు ప్రపంచమేలేదు. నీవే నా సర్వస్వం.

మ॥ చచ్చిన మానవుల్ నినుఁ బ్రసన్నుగ జేసికొనంగలారె! నా
అచ్చపు గాలిమేడలకు నగ్గినిబెట్టిన ప్రేమమూర్తి! యీ
కృచ్చపు దేహముందు వరకిమ్మపానిన్ను ధృతింధజేంచి, యీ
పిచ్చి ప్రపంచమందుఁగలపీఁడలు గ్రాలనివోటి కేగడక.

(ప్రమోద్ వెళ్ళును, చలపతి ప్రవేశించును)

Certainly నా పూజాలు తెలిసిన అభిమన్యుడు కాస్తా అంతరించాడు. కొంతైనా తెల్సుకునే వాళ్లుంటేనేతప్ప మరకు శారవం వుండదు. (వచారుచేస్తూ) పాపం ప్రమోదుడు మన గుగ్గిలంపోగకు గిజిబిజై తనలో తాను తండనాలా? చచ్చుపిచ్చిరామ్మనై పోయాడు. లక్షణాలూస్తే ఇంటికి వెళ్లేరకంగాలేదు. మనకేం మనపూచీఅయితే తీరింది. (విని) మళ్ళీవదో పాచిపీనుగ ఫిర్యాస్తున్నట్టుగావుంది) (guess) (మాధవుడు ప్రవేశం) అక్కా అక్కా, ఈనేళ మా పంతులుగారు. స్కూలుకురాలేదు. అందుకేవచ్చాను. త్వరగా బీదికి వెళ్ళదాం. (పుస్తకాలు బల్లమీదపెట్టి) అమ్మ దొంగటక్కుచేస్తున్నావు. మాటాడవు. (వెదికి) ఆ అక్కలేదే ఎక్కడికి వెళ్ళేదికాదు (ప్రశ్నకుజూచి) చలపతిగారూ మా అక్కలేదే?

(చలపతి ప్రవేశించి) ఏమిటబ్బాయి

మాధ:- మాఅక్క ఎటువెళ్ళిందో మీరు చూచారాబాబూ?

చల:- ఇంకెక్కడక్క. ఇంకోవుషారైనబావతో వుడాయించింది.

మాధ;-ఇంకో బావెవరు?

చల;-నీబావనీకు తెలుసు నాకేం తెలుసునోయి నాగన్నా

మాధ;-అయితే ఎప్పుడొస్తుంది

చల;-ఇంకేంవస్తుంది. కంటికి నీళ్లురావల్సిందే.

మాధ;-^(యేడుక్తు) ఆఁ నన్ను వదలేసి వెళ్లిండా

చల;-నీవెందుకు చంకలోపిల్లాలె

మాధ;-మరి మాబావ్రా

చల;- ఎక్కడిబావ, అతనువచ్చి అంకా తెలుసుకుని అల్లావాలా అయి
ఆడివివ్వాడు.

మాధ;-ఎందుకు ?

చల;- పిచ్చిపుల్లాయి ఎందుకేంటి. ఎత్తుకు తింటానికి పైగా యింట్లో
సామానంతా నాకిచ్చిపోయాడు

మాధ;-నా బంతులుకూడనా?

చల;-అన్నీ ఇచ్చాడు ఇంకా నీవాట్టేవాగకు కాలికిబుద్ధిచెప్పు

మాధ;-అయ్యో! ఇప్పుడేంచేసేది నా కవరుదిక్కు, ఆకలేస్తుంది అన్న.
మెవరు పెద్దారు. [ఆగి] మా అక్క నన్ను వదలి ఒక్క గడి
యైనా వుండేదికాదు. ఇండోమోసం జరిగింది. ఓ.దేవుడా
నా అక్కలేకుండా నేనలా బ్రతికేది. నాకేం తోచటంలేదు
అక్కా అక్కా నీ వెక్కడున్నావు. నన్ను మరచిపోయావా?
[కూలబడి]

గీ॥ అమ్మ నాన్నను విడనాడి, అక్కపైన

అన్నియూసెలు నిలపిన నన్నువిడచి

ఎటులఁబోగలెనోఁ తోచ దేమిసేతు!

జెట్టుపెనెక్క చేతులు పట్టవదలె.

చ:- వచ్చావులె యిది నీ ఆబ్బగారిల్లనుకున్నావా. వదలేకుంటే
పింగాణి మోత మోయిస్తాను. పింఛారీ వెధవ (మాధవును

గెంటును) నేటి కారుమాసాలనుండి మాయ బ్రహ్మయ
గాండలో వెదకించి యీ పిచ్చి బాపని పత్తాతీసేవరకు నా
తల్లపాణం తోకలో దూరింది. ఎలా గై తేనేం తుదకీ నాటికి
యీ నాటకం జయప్రదంగా సాగించాను. యీ పాటికి మా
వాళ్ళు కల్యాణిని రహస్యస్థానంలో భరతం పట్టిస్తూవుంటారు.
ఇక మా మరానికెళ్ళి పడుచువాళ్ళకు పిల్లలను ముసిలివాళ్ళకు
కపాలమోక్షాలిప్పిస్తాను. (వెళ్ళును)

(మొదటి రంగం నమాప్తం)

తృతీయాంకము — రెండవ రంగం

(డాక్టర్ యిల్లు ముచ్చంపై కల్యాణి)

పాట: — “బీనా” అను పాట మాదిరి

నాథా! నుగుణ సుందరా, శరధీ

ఖ్యాతమతీ పరిభూత హృదయవై

ఏతలమేగితో, ఎంతవగచితో

ప్రాణ మాన నుమ పల్లవములనీ

పాదార్చన జేసెద, రాజా? నాథా ...

(దుకిఖంతో అవును నిజంగానే, నీచురాలినే. పవిత్రమైన
తన హృదయాన్ని నా కప్పగించిన పతిని, నాకై తలిదండ్రుల్ని
కూడ వదలిన నా ముద్దు తమ్ముణ్ణి యెడబాసిన నాకంటే నిర్భాగ్యు
రాలు మరెవరుంటారు. (ఆగి) దయామయులగు డాక్టర్ గారే సమ
యానికీవచ్చి ఆ దుర్మార్గుల బారినుండి తప్పించకుండా వుంటే నా
గతేమయ్యేదో. యిలాటి దుండగీళ్ళవల్ల నాబోటి ఆమాయక స్త్రీ
లెంతమంది అవమానానికి గురి అవుతున్నారో ఆ దేవుడే ఎరుగు...
యింటికా తాళం నా భర్త నన్నేమనుకున్నాడో ఎటుబోయేనో తల
చిన కొద్దీ గుండె లదరిపడుతున్నాయి ... అంత రాత్రివేళ మేమొచ్చే
వరకు యింటికి తాళం పడుంది దానివల్ల మావారు వూళ్ళో
లేనట్టుగా తోస్తుంది. ఆ తుంటరులు వారి నెటు ఆగం చేశారో హా
విధి నాకేం దారి.

సీ॥ కులమును కడద్రోసి, తలమును విడనాడి
 కాముకియనుపేరఁ గ్రాలఁబడితి
 ప్రణయానుకాగంబుఁ బావసంబనియెంచి
 కాలసర్పంబుచే గరవఁబడితి ,
 నాదు ముద్దులమూట, నామాధప్రనికల్లి
 తండ్రిలకెడపిన దాననైతి
 ప్రాణప్రదంబుగాఁ భావించినట్టి నా
 ప్రభురాగదృష్టిలోఁ బతితనైతి

సీ॥ అతులఁభక్తిని నానాధునాశ్రయించు
 తల్లిచాటు నాతమ్ముని దారసిల్లు
 భాగ్యమేకల్గకున్న నేబ్రతిఁఫలమె!
 పతులఁబాసిన సతులకుఁ గతులుఁగలవె !

నా భర్తజాడలో వెల్లిన డాక్టరుగా రింతవరకు రానందున
 మరి నామనస్సు తత్తరపడుచున్నది.

(డాక్టర్ ప్రవేశించును)

ఉ॥ ధర్మపత్నివ్రతాత్ములగు తల్లులఁ సత్యగభీర సంపదలో
 నిర్మల దుగ్ధధారలను, నింపి ప్రియంబున, సుగ్ధుపోసి, స
 త్కర్మల డోలలందునిచి, కాదిన భారతి కన్నులూరవే!
 సర్మముగా సతీత్వమును నాశముచేసెడివారి జూడఁగఁ.

(కల్యాణిని సమీపించి) అమ్మాయీ ఎవరో చలపతిరావు
 గారట మీయింటివక్కన వుండేవారట కలిశారు సంగతివిచా
 రించాను.

కల్యాణి:- (ఆదుర్దాతో) మా వారెయివెళ్లారట

డాక్టర్:-నీ శీలంపై పండేహంకలిగి ఎంతచెప్పినా వినకుండా యిక్కడ
 వుండనని పైకకు వెళ్లిపోయాడట మీ అబ్బాయికూడ వచ్చి
 వచ్చి ఎటోపోయాడట.

కల్యాణి:- (ఏడుస్తూ) ఆం ఇంక నేనెవరికోసం బ్రతికేడి. నేనెల్లా. మా వారిని వెతుకుతూ వెళతా (వెరి)గా లేకుంటే ఎవరూ కనబడనిచోటికళతా. నీనుఖిములేని సలానికళతా. (వెళ్ళబోవ) (డాక్టర్ అడ్డగించును) నన్ను అడ్డగించకండి. అదికో నా ప్రమాదం పిచ్చివాడైపోతూవున్నాడు. నన్ను నిందిస్తున్నాడు, నాముఖం చూడనంటున్నాడు. క్షమించమని కాళ్ళుపట్టుకుంటాను. నన్ను వెళ్ళనివ్వండి... అయ్యో నా తమ్ముడు అన్నంలేక ఆయాస పడుతున్నాడు. చినిగిన గుడ్డలతో బజారులో పడ్డాడే. మాధవా! నేను చూడలేను. (కంప్లెచేతులతో మూసుకొని పరుగెత్తబోగా డాక్టర్ అడ్డగించగా ఆయాసచేతులపై వాలి స్పృహతప్పుచు)

డా:- కల్యాణి... (తలనిమురుతూ)

కల్యాణి:- ఊం

డా:- నీవేమీ విచారపడకు. మీవాళ్ళతో నిన్ను కలిపే భారం నాది, ఇటుచూడు అమ్మాయి.

కల్యాణి:- (కన్నులు తెరిచి) ఆ నావాళ్ళతో నన్ను కలుపుతారా?

డా:- తప్పక కలుపుతాను. ఏడ్వకు ధైర్యం తెచ్చుకో

కల్యాణి:- (ఏడుస్తూ) ఆమోసగాళ్ళు మావారికేమైనా అపాయం కలిగించారేమో.

డా:- never అదెన్నటికీ జరుగదు. ఒకవేళ మీ అబ్బాయి మీవారికి కలియకుంటే ఆగమైపోతాడేమో చెప్పలేను

కల్యాణి:- ఇక నా తమ్ముని యాస వదలుకోవల్సిందేనా బాబూ

డా:- నీ తమ్ముడు కూడ తప్పక దొరుకుతాడు

కల్యాణి:- ఎలా దొరకగలడు

డా:- చిన్నపిల్లవాడు ఎటు వెళ్ళగలడు, ఈ పట్నంలోనే యెక్కడైనా వుండితీరాలి. వెదకిస్తాను.

కల్యాణి:- అలాగైతే మనమే స్వయముగా వెళ్ళి వెదుకుదాము

డా:- మంచిది నీ భర్త స్వగ్రామం

కల్యా:-రాజాపురం జమిందారు

డా:- అక్కడ ఆయన కెవరున్నారు?

కల్యా:-అన్న వదినగారుతప్ప మరెవరూ లేరు మొన్ననే అన్నగారికి జబ్బుగావుందని కలువరిస్తున్నాడని తెలిగ్రాంవచ్చింది.

డా:- అట్లుంటే తప్పక అక్కడికే వెళ్ళివుంటాడు

కల్యా:-అక్కడకే వెళ్ళివుంటారాబాబూ

డా:- అవును, తప్పక సీ కందుకీ అనుమానం యీ రోజే తెలిగ్రాం ఇచ్చి కనుక్కుంటాను

కల్యా:-అయ్యో, నేనెక్కడికో వెళ్ళానని నన్ననుమానించా రేమో?

డా:- అలాంటిదిగులేమీ పడకు, నేనన్నిటికీ సమాధానపరచి చక్క బరుస్తా, అతనుమాత్రం అంత మూఢుడు కాడనుకుంటాను

కల్యా:- (దుఃఖంతో) నాకై ఎంత విలపించారోపాపం

డా:- యేడ్వకు తల్లీ, నేను స్వయముగావచ్చి నిన్నతనికి వప్పగిస్తా

కల్యా:- [తలవంచి] నేనెక్కడకు రాజాలను

డా:- ఏం!

కల్యా:- (మూకీభావం)

డా:- చెప్పమ్మా, నీవు నా కూతురుతో సమానం శంకించకు

కల్యా:-వారి అన్నగారి ఇష్టంలేకుండా నన్ను...

డా:- అలాగైతే, మరీమంచిదే అంత ప్రేమగలవానిని ఎక్కడికే రప్పించే యేర్పాటుచేయగలను.

కల్యా:-శతవిధాల వారింటికెళ్ళరనుకుంటాను బాబూ

డా:- తప్పక వెళ్తావు. ఆపర్కాలములోనైనా అన్నగారిని చూడ కుండా వుండలేదు. అది సోదరప్రేమ

కల్యా:-నా కనుమానంగావుంది

డా:- సరి అక్కడలేకన్నా మరెక్కడైనా వుండకపోదు. అతను దొరికిందాకా? నాప్రయత్నం మానను అంతవరకు నా ఇంట్లో వుండు, నా పిల్లలతోపాటు సీకేలాంటి కష్టంకలుగదు.

గీ॥ సత్యపథమున మున్నాడు సంకటములు
 వాని నెదిరింపఁ సద్యశశి పాపి కలుగు
 నిహవరంబుల, సర్వదా హేయమైన
 సద్యసుఖముల కాసింపు జడుఁడు నరుఁడె?

కల్యాణ:-అయ్యో వారికీరోజేతంతునంపి నా మాధవుని వెదుకుతుంటే
 కొంత మనశ్శాంతి కలుగుతుందేమో.

డా;- మంచిది, వెళుదాంరా కారు సిద్ధంగావుంది

తృతీయాంకం—నమాస్తి

క ల్యా బి

చ తు ర్థాంక ము

మొదటి రంగం

(భక్తులు కూర్చునియుందురు, స్వామి పురాణము చెప్పుచుండును)

వినూరా బాలతపసియైన ఆ ప్రహ్లాదుని తండ్రియైన హిరణ్య
కశిపుడు పలుబాముల పాలుచేసెను. కాని ఆవరణ భాగవతోత్తముడు
వాని నన్నిటిని తృప్తచాయయగా నెంచెను. ఆభక్తవత్సలుడైన మహా
విష్ణువు అయిక్కట్టల నన్నింటిని సుఖపదముగా చేసెను. ఓ ప్రహ్లాద,
నీవెంత ధన్యుడవుయి,

నీ॥ సంబ కెంజాయలో జలకమాశినయట్టి
నొడలొప్పె నునలంపు టొలుపుజేసి
అజగరంబు కొట్ల సంబరవీధినిఁ
దారకానళియట్లు దనరెమేను
అడిదంబువేటుల నలనుదండలు, గళం
బాలింగ నము జేసిపట్టలొదవె;
జ్వలనుండు నినుగని జాఘవాపూతల
నలది కర్పూరంపు బారతిచ్చె

గీ॥ అట్టి నింగన్న కనులు నిండురుపెరిచుఁ
దాన మొనరించె వేల్పుల తటివలందు
అట్టి సమయాన పుష్పి మేలుట్టియున్న
దానకీనోపచారినై తపసియుండు.

(స్వామి తాత్పర్యంచెప్పుచూ భక్త్యావేశంతో మూర్ఛిల్లును)

శర్మ:- (మెల్లగా) భక్తలారా స్వామివారికి సమస్కరించి మీమీ ఇండ్లకు వెళ్లిపోండు. స్వామివారు భక్తిపరివశులైనారు. కేసింకా మీ స్నేహితులతో వచ్చి సాధ్యమైనంత ఎక్కువ పూజా ద్రవ్యాలు కానుకలు, తెచ్చి స్వామివారిని పూజించి తరించండి. (నైగచేయును) మహాత్మా, తమ ఆంతరంగిక భక్తులంతా మీ భక్త్యావేశానికి హడలెత్తి పరుగెత్తారు ఇక శాంతించి నేత్రాలు తెరవండి.

స్వామి:- (కన్నులు తెరచి) వత్సా భక్తియెక్కువై సుషుప్తి క్రింద మారి సారామహాసముద్రంలో సాగిపోయాను.

శా:- భలేపుట్టాఫిలిం చూపించారు మహానుభావా.

శర్మ:- ఈ దెబ్బతో మనరొట్టె నేతిలో నేయి రొట్టెలో వులట్ పలట్ అయినట్టే.

స్వా:- Yes మ రేమనుకున్నారోయి. కేసీ పాటికి పూరంతా పూడి పడుతుంది మాపాదవద్దాలవై

శర్మ:- అప్పుడు కృష్ణాంతరంగిణి మవ కంఠన్నాళాలలోకి కదలిపారుతుందన్నమాట.

స్వా:- వహ్వ To the point గా మార్చాడా వ్రాయి

శా:- పట్టుమని పడదీసి పదిద్రాములు ఫస్టురకం వైను పడబోసినా తక్కువే ఆతనినొట్టో.

స్వా:- ఏదీశాస్త్రీ యిదేమాటవై మత్తువడలే మహాగ్రావకం మజా కాస్తచూపించు, (శాస్త్రీ గ్లాసులోపోసి యవ్వగా) ఏనుగులు పోతినేవానికి పీనుగులు ఘనమా అన్నట్లు ఇదేంటి. ఆబుడ్డికాస్తా ఇటువడేసి త్వరితగా మీరు పూజోక్తి మనకు రావలసిన కట్నాలు, కానుకలు వసూలుచేసుకునిరండి. వచ్చిన తర్వాత అమ్మగారి ఆరాధనలో ఆనందించొచ్చుగాని (శిష్యులు వెళ్తున్నారు)

(కాంతం ప్రవేశం)

స్వా:- Follow దయచేయండి దేవిగారు. దాసుడు సేవించడానికి సిద్ధంగా వున్నాను. మీరే ఇప్పుడే dress మార్చుచు వస్తా,

విరహాతాపం కలిగిస్తున్నందుకు క్షమించండి (gods)

కాం:- (స్వగతం)

ఉ॥ నాయను భోగ మేష నదు, నాదు విభుండు, దయాక్షమాత్త సం
స్థేయుడు, సంపదలో విరిసె, సిల్లులు దవ్వలఁబారె, నక్షమహా
ప్రాయముజేయునామఱిది, యాధృతి నెంతయుఁజూపి, మన్మనో
నాయకుఁడైన మాయమునినక దనువుక సుమసాయకంబులక.

ఏంచేసేది. నేనాచిన్నదాన్ని మావాళ్లో మూడోపెళ్లి వృద్ధ
జంబుకానికి మెడగట్టారు. డబ్బాశకి. ఏదెట్లున్నావారికి మీసాల
బిరుసుజాస్తే. వట్టి అనుమానప్పీనుగ. ఏంజేస్తాను. నాలో నేను
కృశించిపోయాను. ఇంతలో దేవుడు వంపిన దేవదూతలాగా మాగురు
దేవుడూడివడడం జరిగింది. అమ్మలక్కలంతా నామీద ఏదోగలి,
దూలివుందని, ఆయనగారు తీర్థంయిస్తేనే సంతానం కలుగుతుందని బల
వంతపర్చారు. దానికి మావారుకూడ ఒప్పుకొని ఆజ్ఞయిచ్చారు. నేను
వరుసగా ఒకవారంరోజులు వెళ్లేసరికి గురువుగారు గ్రహమై పట్టారు.
వీడమ్మకడుపు చల్లగుండ మొత్తంమీద అసాధ్యంప్పించడం. ఇప్పటికీ
సంవత్సరమైనా గుట్టు బయటపడకుండా అన్ని పనులు నెరవేరుస్తున్నా
డు. ఎల్లాగో కొంతైనా ఆనందిస్తున్నాను. ఇందుకు నా తప్పేముంది.

గీ॥ వృద్ధజంబుకములు, తమవేడ్కకొరకు

యాననాంగనలను బెండ్లియాడుచుంట;

కులటలను నేయులేతప్ప ఫలముకలదె?

గడ్డికావలి శునకంబు కాచిపట్టు.

(యోచించి) యింకన్నాలో మూపని సాగేటట్లుగాలేదు. ఈ
మధ్యమా ఆల్వారేమో. అదోదృష్టితో చూస్తున్నారు. పైగా
మా... రిదొకడు ఇక్కడనే తికానా బైటాయించాడు. అయి
తేం అతనికపిచ్చివాడు.

స్వా:- (వ్రవేసింది) ఎన్న సమాచారం. ప్రణయభాషణాలా ప్రళయ భాషణాలా.

కాం:- ఏమోహృదయతోషణాలు. నేను త్వరగా వెళ్లాలిరా

స్వా:- అంతమాత్రాని కెందుకొచ్చావు. ఈగోడదొడలో

కాం:- నీ ఏడుపూ నీపూ పరాధీనంగావుండి పరులనోట్లోపడడం దేనికి ఆలోచించిచెప్ప.

స్వా:- ఆపరాధీనం పడలించుకోడంలోనేవుంది పరమార్థం.

కాం:- ఈ క శేబరం కాట్లోకి వెళ్ళినరోజునగాని లభించదాపరమార్థం

స్వా:- పొరపడుతున్నావు. అసాధ్యమనే ముక్కను నాపాయాములో నాల్కమీదకు రానీయకు కబర్దార్.

కాం:- అయితే క్షమించండి అట్టే ఆవేశానికి రాకండి (నవ్వు)

స్వా:- నవ్వులుగాదు... ఇదిగో కాంతం ఇంకెక్కన్నల్లీ మాయవేమాలు.

కాం:- జరిగినన్నాళ్లు జరుగనీయి. మరేం జేస్తాము ఎలా కావల్సిందో

స్వా:- పేరిబాగుల వెంకమ్మా ఆమూలగ్రంగా ఆసందాన్ని అనుభుక్తౌ జేసుకునే అవకాశాలుండి కూడ యీ యలగందుల మరజీవనమేమిటి

కాం:- అంత సులభ సాగ్యమైన మార్గమాండగా ఇన్నాళ్ళనుంచి చెప్పావుకావేం.

స్వా:- అది అట్లా అనుకున్నాని అంతార్థం చెబుతా. నీకు నీజమైన అనురాగమే వుంటే సంపూర్ణ యోగ్యత సాక్షి సాప్తమే వుంటే నిమిషాల్లో జేసేవని తెలిసిందా.

కాం:- అదేదో నన్ను చంపక సాయించండిస్వామీ మనస్సులో తళిహత్తమెందుకు.

స్వా:- నారాణిగారిని విసికించినందుకి దేశిక్ష (త్రాగును)

కాం:- నాపాడేశిక్ష. నీవుచెప్పవు నేను వినను. ఇకనేవెల్తా. ఈ గుడు గుడు కుంచాలెందుకు (పోబోవును)

స్వా:- (పట్టుకొని) ఇదిగో చెప్పున్నావను. ఇక బక్కలోజుకూడనేను ఈపూల్లో మైరావణ జపాలుచేస్తూ వుండలేను. కాబట్టి నీవు నావెంట రాగలవాలేవా, తేల్చిచెప్పు.

కాం:- అబ్బో, ఆలాజేస్తే. బ్రతుకుపై ఆశలుంటాయా మనకు.

స్వా:- ఏం. ఎంతరిబ్రతుకుల ఆశవదిలేనేగాని, నా బ్రతుకు ఆశవదల్లు

కాం:- ఎందుకంటే మావారు అన్నిట ఆచినవారు. మనకు ముప్పు వాటిల్లకుండా యుండదు. అదిగాక ఆర్థికంగా ఇంత సుఖ వడనూలేదు.

స్వా:- ఓహో, యీ చొప్పకట్ట ప్రసంగాలన్నీ బుట్టదాఖలు చెయ్యి సమయం వచ్చినప్పుడు రాజులంతటివారినే రచ్చపెట్టాం.

కాం:- ఎలాగైనా కీడెంసి మేలెంచమన్నారు పెద్దలు

స్వా:- సరి నీకాభయముంటే ఆర్థికంగా, ఆంతరంగికంగా రోకటోక్ లేకుండా ప్రణయ షోలీకలలో పూగించే ఉత్తమ పథాన్ని ఎందుకు చూచుకోకూడదు.

కాం:- అలాగైతే ఇక కావల్సిందేమి అదేదో త్వరగా ఊఁ

స్వా:- నీమంత పెద్ద ఊంకతిరుగుడు సమస్యగాదు. మిడతవలె ఎగ రక విను. మీవారి పని కాస్తా పటపటాయిస్తోహ... ..

కాం:- (అదరిసరి) ఆఁ ఆఁ అదామార్గం. ఎంతైనా సావంగాదు

స్వా:- చ॥ బ్రతికిన నాల్గునాళ్లు భువి బాపము గీపమటంచు దుర్వ్యభా తతిబసి, తాచికారి యచతారముఁదాల్చుటె, నారకంబు, హృ ద్గత సుషమాభిలాషలఁ యథా యథలై చననీక, నెల్లొ సంగత మొనగూర్చ స్వర్గమగుఁ గానరె! నాదు వసండుపోకడలో (నవ్వి) అనెను. సంసారంలో చేతగాని చవటలంతా సాప పూయమంటూ కల్పించుకున్నారు. మనకుకాదు. రెండవది సమయం వచ్చినప్పుడు పురషునికంటే స్త్రీయే సాహసవంతు రాలంటారు. కాని నీ గౌరవాన్నికూడ గుంటపెట్టి గంట వాయించావు.

కాం:- కాదుగాని, నాకేమో జంకుగావుండే

స్వా:- అబ్బా ఎంతసంగనాచివే. ఒంకేంజంకు అవ్వకావాలి బువ్వ కావాలన్నవాడు అన్నిటికీ సిద్ధపడాలి. లేకుంటే ముండాలె మూలను పండాది అంటే జీవబహ్మైక్య సంవాదంలో వుండే రహస్యం.

కాం:- (విచారంగా) ఏవిధంగానైనా తెలుస్తే

స్వా:- నీవట్టి ఆమాయకప్పిండానివి ఆడాళ్ళలో పుట్టవలసినదానవు కావు. నాశక్తి సామర్థ్యాలు తెలిసినవాల్లొకెన్నరైనా యీ నాయనమ్మ మాటలాడారంటే నాల్గు చీల్చేవాణ్ణి.

కాం:- ఎవరూ కడ తేర్చుందీ కళ్ళుమూశాడంటారా, మీమాటలుగాని

స్వా:- పరునికి నాగాయలునకు తెలియకుండా కడనేళ్ళేభారం నా దని చెప్పడానికి నామర్దగావుంది. ఏదో కారణం లేకుండా కార్యం జరుగదు కాబట్టి దాని భారం మోయడానికి పాపాలకు భైరవుడు మీ ముద్దులమరది తయారు.

కాం:- పాపం అతనేమన్నాడు. దేవునిలాంటివాడు

స్వా:- నీవు వట్టి మట్టి విగ్రహానివి. నాబుర్రలో మలమంతా నాకే స్తున్నావు. చెవులు నావేవు నిశిడించి శ్రద్ధలోనిను. చెప్తా. ఏమంటే పాపం అనేది మన పవిత్రాత్మకు పంకిలంలాంటిది. యీ మానవజంతువు తన మనస్సులోవుండే మంకిత మీడ్డే రుచిలేక హృదయావేదన కల్పించుకోవడమే పాపం. మన స్పృహరిన ప్రకృతి సౌభాగ్యల్ని పొంది ఆనందించడమే పుణ్యం. తర్వాత మీ ముఱిది సాధువన్నావు. నిజం చావు డప్పి కన్నులాటబోయినప్పుడు అంతా సాధువులే. కానిమల్లీ అనుకూలంగా గాలివిసిరిందా సాధువు యోగువౌతాడు. ఇప్పుడైనా శిఖరానికి చేరినవా నా శ్రీసూక్తులు

కాం:- ఏంకేస్తాడతను, నీ భ్రమేగాని

స్వా:- హరి హరి, రెడ్డొచ్చే మొదలెట్టమన్నట్టింది నీ భోగట్టా. విను మీవారు పరమపదం సేపించుకోగానే నీ పిచ్చిమరది లా ప్రకారం అసిపాస్తూన్నిటికి హక్కుదారుడౌతాడు. నీవ్రా,

“జోహుక్షం సర్కా” రనాల్పొస్తుంది. అందుకే అతనెప్పుడూ యీ ధోరణిలో వుంటాడనకు

కాం:- (విచారంతో) ఇన్నన్నీ తలపుకొస్తే తలకాయ తారామండలాని తెగిపోతున్నదే, ఏంటీనీది.

స్వా:- (తలనిమిరి) నీకన్నభయం నాకేమీలేదు. నీమీద పూచిక పుల్లనా పడకుండా నేను పని సాగిస్తాను. అంతకు కాదంటావా ఈరోజే ఈపూరినుండి మాజండానీకు తాము నీయిస్తాం.

కాం:- సరి. నా పంచ ప్రాణాలు మీ కర్పించాను, పాలనైనా ముంచండి. నీళ్ళనైనా ముంచండి... భారంమీది

స్వా:- (చేయిముద్దాకి) కోటివరహాలమాటన్నావు దడ్డా అంటున్నది

కాం:- (సంభ్రమముతో) ఒకభాక్రమమేంటి త్వరగాచెప్పు ఆలస్యమైంది, అనుమానిస్తారు.

స్వా:- ఆలస్యమెందుకు ఈ రాత్రే శుభస్య శీఘ్రమన్నావు పెద్దలు

కాం:- అబ్బో అంత తొందరెందుకు వీలుకాచిచెప్తాలే

స్వా:- మనకు వీలుగీలేటి అర్థంలేనిమాట. ఎప్పుడు సంకల్పిస్తే అప్పుడు వీలుండిపోతుంది. మాజండాంగాల్లో అదిగాక ఆలస్య దమృతం విషం అన్నాడు మా సిద్ధాంతి. భయంలేదు. కాబట్టి నీవు మామూలుగా పడుకునేచోటనే పడకో ముసేలాణ్ణి నాగబల్లిపోలుతీసి తర్వాత నిన్నులేవీ కథనడిపిస్తా. జాగ్రత్తగా సంచరించుమా.

కాం:- సరి మంచిది; ఇకనేవెళ్తా

స్వా:- ఏది ఒక్కసారి (ముద్దు పెట్టుకొనబోవును, కాంతం చిరునవ్వుతో వారింజ వెళ్ళును)

హు: లోకానికి తెల్వితేటలనేమాట కన్వయం చేస్తూ చేస్తూ నాదుంప తెగిపోయింది. బ్రహ్మ బేధ్యమైన మన మంత్రాన్ని యీ మానవ మృగాలేమి తెలుసుకోగలవు. మూలనున్న యీ ముప్పాతిక ముండను, ముగడాడేసి ముందుదో

వకు లాగేనరికి, నాతాత ముత్తాతలంతా దాసోహషన్నాడు
 ... కాని ఈనంగతి మా స్థకీర్ణకు తెలిసిందంటు పడికట్టురాయి
 పడుతుంది ... అవును మా స్టేల్ ల్యానుల సహాయ కూడ
 అవసరం. కనుక అచ్చమ్మ వెంట్లలో బుచ్చమ్మ శోభనం అని
 చెప్పక టూకీగా కథాసంగ్రహం సాయిస్తాను. గడచి గట్టె
 క్కిన తర్వాత మా బాతా డాథా గాళ్ళను ఉత్తర దక్షిణ
 ధృవాలకు రివాజాజేశానంటే మనకీ బహుకృత వేమలగ్రహం
 వదిలి బృహస్పతి వదిలొంకింటికి పట్టాయుస్తాడు. అట్లైన కాం
 తంతో మనక బ్రే బ్రహారం కాస్తా భగ్గుమనిషించి అవిడను అం
 తరియైన కర్పించి, మళయాళభగవతిని పూజించి మరోమగువ
 మీద మంత్రితాతలు చల్లుదాం దీనికోజమాఖర్చా. ఇలాటి
 వాళ్ళెంతనుండి చరమగీతాల చదివాను.

తేగీ॥ కట్టలేకున్న గొల్లనిఁ గొట్టెకలుచు;
 మెత్తగాఁబోవఁజూచిన మొస్తుచుండ్రు;
 నేతిబీరల కాణాచి, నేస్తమిచట
 ధర్మ పన్నాలకియ్యది తఱియఁగాదు

(శర్మ, శాస్త్రి, సీతలతో ప్రవేశం)

స్వా:- Hello Mr. Pranis (సీతలకుని) అనువానములేని ఔషధ
 మేమిటో అబ్బాయిల్లారా.

శర్మ:- ఏంజేసేదిసార్, మటన్ మాక్కెట్టులో మందున్నారని మనం
 వెళ్ళడం బాగుండిదని శాస్త్రి మారాంజేసి నన్ను లాక్కొ
 చ్చాడు.

స్వా:- With Sastry అలాగైతే సురా మహాశక్తి నేవకు సుతలాం
 పనికిరావు. (త్రాగును)

శా:- అలాకాదుసార్ చేతుల్లో బాటిల్స్ పట్టుకునిపైగా మాక్కెట్టు
 కువెళితే మన జంటిల్ మన్ లక్షణాకు భంగమవుతున్నాను
 “ఎక్స్‌జాజ్ మి”

శర్మ:- సప్తకట్ల సర్వన్నా! ఇన్నాశ్శనుండి మా ఆదర్శంలో ఈ చల్లని తల్లి సేవజేస్తున్నాడ అదేవికుండే విశ్వవ్యాపక నిరతి తెల్పుకో లేకపోయావు. నీ అనాకానీబుర్రకే ముక్కాలి. చెప్తాను.

సీ॥ బ్రాందీ మహాదేవి నాందియయ్యెను నవ్య
నాగరికుల జగన్నాటకమున
బ్రాందీ దేవీకృపన్ బడయుటచే ఘనుల్
నిబ్బరంబుగనుంగున్ క్లబ్బులందు
బ్రాందీదయన్ పెద్ద పాటకులేగాక
నటకావతంసులైనారు జగతి
బ్రాందీ ప్రసన్నతేజ బడసిరి పీడల్లు
గొప్పపేరును డబ్బు కోర్కలందు

గీ॥ అన్నిరోగాలకిది పరమామృతంబు
పితికిపందల కియ్యది కఱుకత్తి
బుద్ధి మాంద్యంబునకు యిది ప్రోద్బుధుడువు
యీ మాహాలోకమునకిదే, ఇంటివేల్పు.

శాస్త్రి:- వహ్వ చహ్వ అందుకే తెల్లవాడు బ్రాందీచుక్క వేయ కుండా బయటకాలెట్టడు.

స్వా:- నరేగాని ఇంకెన్నాళ్ళి పాడువరబ్రతుకీపూల్లో

శర్మ:- నాక్కూడ ఈ వెధవవిలేజిలో వుండటం విసుగ్గానేవుంది

శా:- అందుకనే సంసారులు తిరిగి చెడతారు మనబోటి సన్యాసులు తిరగక చెడతారన్నాడు పూర్వమో పెద్దమనిషి

స్వా:- That is right మనబోటి ఆత్మ సన్యాసులని చాలానాళ్లు ఒక చోటనే టికానావేళామంటే ఆకాస్త బండ్లారం బయటపడు తుంది.

శర్మ:- అయితే ఎన్నడు గవాళంకడుదాం

స్వా:- ఎప్పుడైనా వెళ్ళుచు కాని మన భోగట్టా తెర్చి బేరీజుచేస్తే బేలెన్సు బండ్లిగిరంత సున్నయింది.

శా:- అయితే భత్యా లేమి జరిగిందా ఎలా బయట దేరటం.

స్వా:- అందుకే మనముక మన తర కాళ్ళం నాధించాల్సివుంది.

శర్మ:- What and how పుడమాయించండి స్వామి

స్వా:- మనక్కావల్సింది ఉద్భేకము;

శా:- Yes sir అంతకంటే కావల్సిందేముందీ పాడులోకంలో

స్వా:- ఈ రాత్రేక్కడైనా పెద్దలాటకొట్టామంటే బ్రతికి బయట పడ్డామన్న మాట.

శర్మ:- Very good కాని కులంకెళ్లా సుఖంబక్కాలి.

శా:- ఔను ఈ కొంపల్లో జమిందారుతప్ప అన్యభా శరణంనాస్తి అన్నాడు అధిక శాస్త్రంలో

స్వా:- అంతే ఈరాత్రే లూటీచేసి కొంత సర్దజిగింతర్వాత ఇక్కడ నుంచి బిచ్చాణావ్విదాం.

శర్మ:- సంతతి సందర్భాలన్నీ మీ కవగతమేగా

శా:- వారికి తెలియని ప్రపంచముందా

స్వా:- అదీమాట

శర్మ:- ఏమో మోక్షబోలు పెడకుబెట్టుకున్నట్లుకాదుగదా?

శా:- (నవ్వుతూ) ఘర్వా లేదు షీకబోయినా తోస్తేనా మిగలదా

స్వా:- (ముఖించిట్టిండ్రి) ఏమిటాశోహాస్యీ! చదవేస్తే వున్న సుతిలోతోంది మీమొహన్నన్న సంతకరగీతలకు నేనేంజేస్తాను. పూయివుం.

శర్మ:- క్షమించండిసార్. సరదాగా ఒకజోక విశ్రామేతివును లేమికాదు

శా:- అంతే! ఇప్పుడు మీరు పులిసోట్లోకి పాకమన్నారేడి

స్వా:- అదీదెబ్బ! ఆంజనేయలంత మాటన్నా పోయి

శర్మ:- మీరు గిరింగి చేసిన అర్ధరకల్లా బంగల మవడమే మాకు బహుమతి.

స్వా:- అయితే తగిన ప్రయత్నంలో వుందాంరండి.

మొదటిరంగం — సమాప్తి.

చతుర్థాంకం—రెండవరంగం

(శ్రీచల్లభుని పడకగది- మంచంపై కూర్చుండును.)

అహ! ఏమిది. యీ రోజు నామనస్సేమో డోళాదోళనంగా
వుండే. కారణమేముందొచ్చు ... అవును నాబోటి నిర్భా
గ్యుని మనస్సెలా ఆనందంగా ఉంటుంది.

సీ! విడ్డలకై నేను బిరుదైన వయసునఁ
బెండ్లయాడటనేమి ప్రియముండక్క-
పసినాడె తలదండఁ బాసినతమ్మునిఁ
బెంచినందులకేమి మంచితక్క-!
అతుల సంపదలు నా యశజన్మునకగాను
కూర్చినందులకేమి కూర్చితక్క-
పలకంబునకు నిల వరయశస్సంపదల్
గడియించినందుకే ఘనతదక్క-

గీ! సర్వవిధముల నాశంబు సంతరించె
మొండినెట్లునె నిలచితి పుడమియందు
ఏవిధావను పంతోషమెఱుంగనైతి
బ్రతుకగా నొనె యట్లుల ఫలముదక్క-

బ్రైవమా యిప్పుడు నాకేంద్రం. దేశదేశములు తిరిగి అనేక
ధనివ్యయంతో అసాధారణ కష్ట పరంపరలకులోనై బ్రతిమాలి భంగ
పడి అతని యిచ్చానువర్తినై నా ప్రమోదునెట్లో గృహోన్ముఖుని
జేసుకోగలిగాను. కాని ప్రయోజనం. నాడవివాహితుడై వుండటం
నా కంతో దుగ్భరంగా వుంది. వాని మనస్సును సంసారంపై మర
ర్పాలనని తత్సంబంధమైన వాతావరణాన్ని కూడ కల్పించిచూచాను
కాని ఏమాత్రం చలించినట్లు కనబడదు. ఇకమా అవిడవిషయం
చూచిస్తే మరి అభ్యాన్నంగావుంది. నేనావిడ అభీష్టాలు తీర్చడమే
తప్ప నా కావ్యాయనంగా తిరిగేదేమీలేదు. పైపెచ్చు నేనంటే

నిర్లక్ష్యభావం. ఇన్ని సహించినా ఇంక పిల్లవాడేమిటి అశలేడు.
(యోజించి) నా ప్రయాద కుమారుని కెంతో మంచి గొప్పవంశీకులు
కన్యాదానం చేస్తుంటున్నారు నే నీంజేనేది. ఏమైనాగాని. ఇప్పుడు
మంచి ప్రశాంతంగావుంది. మళ్ళీ నా చేత నైవేద్యం వరకు సంజాయిషీ
చేసిచూస్తాను. (ప్రమోదను పిలువ ప్రమోద వచ్చును)

ప్ర:- ఏంటన్నయ్యా

శ్రీ:- కూర్చో బాబూ నాకోరోజేంటో దిగులుగావుంది నిద్రరావటం
లేదు.

ప్ర:- అంత విభ్రమకారణమేంటి

శ్రీ:- నాకంతా విభ్రమకారణమే కాండేముంది

ప్ర:- మీ మనశ్శాంతికొరకే సర్వసంగపరిత్యాగంజేసిన నేనుకూడ
ఇంట్లోనేవుండిపోతినిగదా.

శ్రీ:- (దుఃఖముతో) నిశ్చయమే కాని నిన్ను చూస్తున్న కొద్దీ దుఃఖ
భావనంగావుంది. చూడకుండావుంటే అంతకన్నా

ప్ర:- అలా దుఃఖపడతా నెందుకన్నయ్యా! పెద్దవారు మీరే దుఃఖినే
నాబోటివాళ్ళగుండె చెదిరిచూచాల్సిందే.

శ్రీ:- ఏద్యక మరేంచేయమంటావు. మనవశం మనలోనే తుద
ముట్టాల్సిందేగా.

ప్ర:- అలా అనకండి నాసంగతిచేరు మీసంగతిచేరు

శ్రీ:- మన ఇద్దరిసంగతి వకటే యీ జన్మలో నాకు సంతానప్రాప్తి
వుంటేగా

ప్ర:- నిరాశపడతారెందుకు

శ్రీ:- నావిషయంలో నాకు చాలా దినములక్రితమే నిరాశకల్గింది
కాని నీవైన్నే ఆశలన్నీ నిల్చును.

ప్ర:- నాపైనే నాకాశలేనప్పుడు మీ ఆశకూడ నాపైనే నిల్చకండి.

శ్రీ:- సరి నేనేంజేయగలను. నీవు సాధ్యంకాదనైనావు నీకు తెలి
యనిదేముంది పైగా నీకు చెప్పే సమర్థతా నాకులేదు.

ప్ర:- అలాఅనకండి నేనెంత పెద్దవాణ్ణయినా మీకంటే చిన్నవాణ్ణే నాకు మీరెప్పుడైనా చెప్పగలుగుతారు.

శ్రీ:- చెప్పగలిగితేమాత్రం వినేవాళ్ళున్నప్పుడుగా ప్రయోజనం.

ప్ర:- ప్రయోజనం లేకేం చెప్పండి.

శ్రీ:- నీకు తెలియం దేమున్నది. యావ్వనుడవు. చాలినంత ఆస్తి....

ప్ర:- మీ భావం నాకు గ్రాహ్యమైంది. ఆ విషయాలన్నీ నిజమే కాని యీ నిర్భాగ్యునికి ప్రాప్తి లేనప్పుడు మీ రేం చేస్తారు.

శ్రీ:- అవకాశాలున్నప్పుడు ప్రాప్తి అనడంలో అర్థం లేదు.

ప్ర:- నా అంతరాత్మ అంగీకరించనప్పుడు నే నేం చేసేది.

శ్రీ:- నీవు పరమార్థి వని నాకు తెలియండికాదు. కనుక నీకు కావల్సిందల్లా ముక్తిపథమే అనుకుంటాను.

ప్ర:- అవును. అంతే.

శ్రీ:- అయితే నేడవేదాంగ పారంగతులైన ముముక్షువు లేమన్నారో విన్నావా.

గీ. శక్తియుక్తుడు పరమార్థముక్తికొఱకు
వనమునన్ ముక్కుమూయగఁ జనఁ దెవండు,
అలుబిడ్డలనంసరణాంబురాశి,
నీటిఁ గల తామరాకుఁగా నెగడవలయు.

కాబట్టి రాజయోగ మే మోక్షకామికి వుత్తమపథం.

శ్రీ:- ఇవన్నీ నేను కాదనను. కాని హృదయం లేని జీవచ్ఛవాన్ని. నేనంత సమర్థుడను కా ననుకుంటా. క్షమించండి.... ఆన్నయ్యా; మీ మాటల కెదురాడటం వుధయత్రా దుఃఖ కారణ మౌతుంది. కాబట్టి నేను వెళ్ళతా. చాలా రాత్రయింది. మనస్సు కుదటబరచుకొని పనుకొండి. (నెళ్ళుతూ)

గీ. నశ్వరం బగు సంసారనాటకమున
కేకలేశంబు లేకయే కేలబడిన

పెన్నుక వీడునే? ఎట్టొడల యెన;
యోగి భోగి కాగోరిపోయోశ్వ మగునె?

(వెళ్లును)

శ్రీ:- (నిట్లూర్పుచి) నీనితో కాష్టవాదం జేయటం నిష్ప్రయో
జనకం... బహుశః తాను వలచిన పిల్లను పోగొట్టుకొన్నం
దుకు చీకటి సంసారంపై మమత పోయిందొచ్చు. పరి. అన్ని
అమాలుకాట్టాకు వచ్చుకొని కాపురం వెళ్ళిదామన్నా ఆ పిల్ల
అమాకీ ఏమీ తెలిపిందిగాదు నీకి మనోనెకల్గింది చూస్తే
అవిడ్లబ్బొక్కి నాచేసేట్టి నా కనుమానమే. హా బైనమా!
ఇందరినువ్వు నన్నొక పేచ్చివాణ్ణి చేశావు. ఇక నీ యిష్టం,
నా పాపం.

రా. ౧౦౦౦౦౦౦౦

ఉ. ఒక్కండు సంతం గోరి మరియొక్కండు బిడ్డలు యెక్కుగా, బల్లూ
యొక్కండు నాత్తికై ముసలి యొక్కండు భార్యలపోరుచేసె; నిం
యొక్కండు తిండికై పిసినియొక్కండు డమేయ ధనంబు గారణగా,
నిక్కరణిన జగంబు మేది నేడ్చుట నీకు ముడంబె? శాశ్వరా.

(మీను వాల్చును)

(ముగ్గురు చోరులు మునుగులతో ప్రవేశం)

1 వ - (రాడనవానితో) ఇదిగో నీ వా చాయన వెళ్ళి ఏమైనా పిల్ల
నైన వస్తువులు లభిస్తేవేమో వెదకు. (సైగ చేయును) సూ
డనవానితో) నీవు నలువైపుల కావలా కాస్తూవుండు. నేను
అతని మొలలో వున్న ఇనప్పైతై తాళపుచెవులు తిన్నగా
లాగేస్తాను. (అవి శ్రీవల్లభుని సమాపించి బాకతో పొడవగా
అతను ప్రమోద్ అని కేక వేసి స్మృతి తప్పను.)

శక్క:- బాబో ఎంత పని జేశావే, నాకు కంపమెత్తుతుంది.

శా:- నా కాళ్ళు వణకుతున్నవి. ఏం జేసేది?

స్వా:- వెరినాగన్నలు నే కేం జేసేది? కీన్ తీసేవరకు నేల్కొని
నా చేతిని గట్టిగా పట్టుకున్నాడు. గత్యంతరం లేక యీ పని
జేయాలొచ్చింది, భయ మెందుకు?

శర్మ:- సరి జరిగిందేదో జరిగింది. ఇప్పటికైనా పలాయనం సాగిస్తే
కీడులో మేలొతుంది, బట్టి.

స్వా:- నో, నో: అదేప్పటికైనా మోసం. మీ రర్జంటుగా పోలీసు
లను పిలుచుకోరండి, నే నంతా చక్రం తిప్పేస్తా.

(ముగ్గురు నెళ్ళుదురు)

(ప్రమోద్ ప్రవేశము)

హా, అయ్యో, అయ్యో, యిదేమిటి కలగంటున్నానా! అన్నయ్యా,

అన్నయ్యా (పైనబడబోయి బాకును జూచి నిర్విణ్ణుడై మెల్లగా
బాకును లాగి పక్కన కూర్చుని) (ఏడుస్తూ)

అన్నా, నీ విచారములన్నీ వదలించుకొంటివా. నీవు పెట్టిన
గిర దాటను. నన్ను నమ్మి ఒకసారి నావైపు చూడవా. నీ
తమ్ముని వదలివెళ్ళుచువా? ఆ మాటాడవా? నాపై కోపం
వచ్చిందా? క్షమించవా?

ఉ. అన్నా న నివ్విడిపోయిరే! సతము నా కానందమున్ గూర్పఁగా

నన్నో యిక్కటాలన్ సహించినను ని న్నేమారితోకాన, నీ

విన్నాణంపునయార్ద్రదృక్కులను న న్విక్షించి మన్నింపుమా!

నన్నున్ బోలిన సర్వసూన్యహృదయుల్ నాశంబుగా రేలకో.

(కోపంతో) ఎవడురా నా అన్నను పొడిచింది నిలు, నీ
జొక్కలో నిద్రపోతాను. ని నిద్రే బాకుకు చవిజూపి నా
అన్నగారిపదాల కర్చిస్తాను. మొగవాడవైతే నిలు. ఛీ
దొంగ. (ఇరుగెత్తిబోగా కాంత ఎదురై)

కాం:- ఏం ప్రమోద్, ఇంత ఆర్భాటంచేస్తూ పరుగెత్తుతున్నావు?
ఈ అర్థరాత్రివేళ. (ప్రమోద్ మాట్లాడక శ్రీవల్లభునివద్దకు
వెళ్ళి చితికిలబడును.)

కాం:- (దృశ్యం చూచి) అయ్యో, బాబో, హత్య, హత్య. (తల
కొట్టుకుంటూ) నా దీపా న్నాల్పేళాలో బాబూ, నా కెవరు
డిక్కా దేవుడా. నా దేవు డైతుకుపోయారు.

స్వా:- ((వవేళించి, ఆదుర్దాతో)) ఏం జరిగింది దేం జరిగింది దమ్మాయి.
 కాం:- ఇంకేముంది స్వామీ, నా ఆశలన్నీ ఆరిపోయినాయి. (శ్రీవల్లభుని జూపును.)

స్వా:- ఆహా, ఎంత మోసం లేక ద్రోహమనికూడ చెప్పవచ్చును. ఎంత ధర్మవిరుద్ధమైన కార్యం జరిగింది. పాపం ధర్మపథ్యం. (కాంతంతో) అమ్మాయి, చచ్చినవారిని శోకించి సాధించగలరా. కర్మానుభవం అనుభవించక ఎంతటివారికిని తప్పదు. భగవత్సంకల్పమునకు మన మెన్నటికిని బాధ్యులము కాము. ఊరడిల్లుము. మానవదేహములు బుద్ధుడైన పాయములు.

(పోలీసులు ప్రవేశింతురు)

పో:- మర్డర్, మర్డర్ (వరిశీలించును)

స్వా:- ముర్దార్ గాదండీ మహానుభావా. హలాల్ చేసినారు. పశిభావలో దీన్ని హత్యనికూడ అనెడరు.

పో:- (తీక్షణంగా) ముర్దార్ అనలేదయ్యా మర్డర్ అన్నాను. నీకు చెవులు లేవు.

శర్మ:- ఏకనచన ప్రయోగం చేస్తున్నారే. మా గురువుగారిని. సురియాద కాదనుకుంటాను మీ బోటివారికి.

పో:- కామూన్. వెధవవాగుడూ మీరూనూ.

స్వా:- వారి కంతమాత్రం తెలియదా? మంచి ధర్మశీలు రని విన్నాను.

పో:- ఆగండి. పొడిచేటప్పుడు ఎవరైన చూచారా?

స్వా:- మేము చూడలేకపోయితిమి. కాని యీ తుమ చూచెనట.

పో:- ఏముమ్మా నీవు చూచావా? ఎవరు పొడిచారు?

కాం:- చూచాను బాబుగారు. ((వమోదను చూపి)) ఈయనే.

పో:- ఇతనే యని ఎలా రుజువుచేయగలవు?

స్వా:- ఇంకెవరు బరిమాల్చెడరు. శ్రీవల్లభుడు ధర్మమూర్తి.

పో:- పటవ్. నిన్నడుగలేదు.

స్వా:- చిత్తం.

కా:- మావాగు కాంతం అని కేక వేసేసరికి నే పరుగెత్తుకొచ్చా.
చూస్తూవున్నా, ఇంకేముంది, యీ మహానుభావుడు వంగి తన
బాగును లాగుతున్నాడు.

పో:- పోచినవాడు మిమ్ము చూడటంతోనే వరారీకాలేదే ?

కా:- పారిపోకముందే నేను వచ్చాను.

పో:- అయినే?

స్వా:- పారిపోనవో హంతకు డి నెడ రని ఆతని భయము,

పో:- పైతెన్ను, ని స్వహతేకు. (కాంతంతో) చెప్పవమ్మా.

కా:- అంత బాబూ, బ్రహ్మచాస్తుగారు చెప్పిందే నిజం.

పో:- పరిశ్రాని యీ గడ్డంసాయి బెలా వచ్చాడు ?

కా:- నాకు భయంకలిగి గొల్లును నేసరికి వచ్చాడు.

పో:- నాకొరకు మనుషుల నెవరు పంపించారు ?

స్వా:- మేము పంపియుంటిమి.

పో:- ఆమ్మగారు అరిచేసరికు నీవు ఎక్కడ ఉన్నావయ్యా ?

స్వా:- మేము పూజానుందిరములో నుంటిమి.

పో:- నాకై పట్టినవా రెవరు ?

స్వా:- మా పరియోషులు.

పో:- అప్పుడు వా యెక్కడ ఉన్నాడు ?

స్వా:- మా యెక్కడే ఉండిరి.

పో:- అంతా వకసారే వచ్చారా ?

స్వా:- మేము పరుగెత్తి వచ్చుచుండగా వారు నన్ననుసరించిరి.

పో:- మే మంటా వెంటిసుంద య్యా ?

శర్మ:- వాగు మంతాపతులు. సింహులు, సాధులు, గంధర్వులు.

పో:- అయితే.

స్వా:- “నా” అను మాట మా శీతమునకు లాభవము.

పో:- (నవ్వి) నీవు వచ్చేవర కేం జేస్తున్నాను ప్రమోద్ ?

స్వా:- ఇంకనూ పలాయనమయ్యే యత్నంలో వ్రేండ్ను

పో:- నీవేమైనా అడ్డగించావా?

స్వా:- మమ్మీ చూడగానే కాలు కదల్చలేక వణకుచుండెను. మే
మెంట్లైనా యోగబలము కలపారము.

పో:- ప్రమోద్ తో! నీ పేరు ?

ప్ర:- ప్రమోదకుమారు డంటారు.

పో:- నీవే హత్యచేశావా?

ప్ర:- నా కేమీ తెలియదు.

కాం:- అబ్బో, ఎంత నాలిముచ్చు.

స్వా:- మరి ఏమనును. కలిమాయ, ధర్మ దేవత దారి తప్పినది

పో:- నీ వలా ఆనడం ఆనవసరమమ్మా.

కాం:- (ఏమిట) ఆయ్యో దేవుడా, నాకే ఆనవసరమట. నా దే
వుణ్ణి ఎత్తుకుపోతూవుంటె.

స్వా:- అమ్మాయీ! గతజల సీతుబంధనమేల. మనస్సు కుదుటబరచు
కొనుము. భయపడకుము.

శర్మ:- బాను తల్లీ. కావల్సిందేమో వింది. ధైర్యం తెచ్చుకోండి.

శా:- విధివార నెవరు తప్పించుకొనగలరు?

పో:- ఉన్. చాదస్తపు బావనాశ్శంభా. ఇమముచారు. ఆలికి చేశా
రంటె అవతలికి గంటివేస్తా. కబద్దార్. (ప్రమోద్ తో) నీ
విక్కణి కలా రాగలిగావు?

ప్ర:- నేను ప్రక్కగదిలోనే పడుకున్నాను. ఏదో బుక్కు చదువు
క్రొడటూ, ప్రమోద్ అనే వేక వినబడగానే వచ్చేశాను

పో:- వచ్చేవరకు ఏం జరిగింది?

ప్ర:- నా బ్రదర్ మూల్గుతున్నాడు. ఎవరో పరుగెత్తినచప్పుడు
మార్చిం వినవడ్డది.

పో:- నీవు వెంటబడించకుండా ఎలా పూరుకోగలిగావు ?

ప్ర:- బాకు నా అన్నగార్ని పక్కలో గుచ్చుకొనివుండడంవల్ల అది లాగిపోయింది. వుండలేకపోయాను. అదిగాక ఆ దృశ్యం చూచేవరకు కలిగిన భయదుఃఖాలవల్ల అక్కడే కూలబడినాను.

కాం:- అయ్యో, పిల్లాజెల్లా లేనివాళ్ళం ఏం కట్టుకుపోతామని చంపాల్సింది నా దేవుణ్ణి.

పో:- నీ పేరేమమ్మా ?

కాం:- నా పేరు కాంతమండీ బాబూ.

పో:- నీ భర్తతో ప్రేమోదు కేమైన తగాదావుందా ?

కాం:- ఉన్నది బాబూ లేకేం. ఇత నొక మాలపిల్లను యెత్తుకొచ్చి యింటో వుంటానంటే దానికి మావా కొప్పకొనలేదు. దానిపై మద్రాసులో కాపురంపెట్టాడు. అవిడకాస్తా లేచిపోయిందట. అంతటితో యింటి కొచ్చాడు. కలభ్రష్టడైనాడని అన్నగారు కోప్పడి యితన్ని ప్రత్యేకగదిలో వుంచారు. రోజూ తగాదా పెట్టుకొనేవాడితను. నా భర్త కీ లోకంలో ఎవరిలోనూ విరోధం లేదు. ధర్మదేవునిలాంటివాడు. ఈ స్వామి వారికన్నీ తెలుసు.

పో:- నీ కన్నీ ఎలా తెలుసునయ్యా స్వామి.

స్వా:- మాకన్నీ అవగాహనమే. ఎలననగా మేము మతాధిపతులము. ధర్మనేత్రులము. కాబట్టి సాంఘికసమస్యలన్నియు మావద్దనే పరిష్కరింపబడుచుండును.

పో:- ప్రమోద్ కుమార్! నీవే మర్దక్ చేసినట్లుగా రుజువైంది. దీనికి నీ సమాధాన మేమి ?

ప్ర:- (వెగిగా) నా కెట్లయినా సమాధానమే. నా కావంతకూడ విచారం లేదు. అన్నగారి హత్యానిచారంతప్ప.

పో:- (కానికే బిల్తో ప) ప్రమోద్ ను చూపుతూ) యీతన్ని అరెస్టు చేయుము.

(జవాన్ ప్రమోద్ ను బంధించి తీసుకొనిపోవుచుండ)

ప్ర:-

ఉ. ఓ సకలాంతరంగ ! మదిహూన్పుట నా కెఱిగించితోర! న
 న్నే సకలం బటంచుఁ నెద నెంచిన యట్టి మదగ్రజాంతమున్
 గాసిల నాదు కన్నులకుఁ గానఁగజేసితి వంతె కాదు, నక
 దోసిగ జేసితే, జనురు దొంగలబోనుకు వీతరాగి నై.

(వెళ్లును)

పో:- ఏమమ్మా మీకు కా రుంచా ?

కాం:- ఎందుకు బాబూ

పో:- మీవారిని హాస్పిటల్ కు తీసుకువెళ్ళడానికి.

స్వా:- శవం అవనిత మగునుకదా !

పో:- చచ్చా డని ఎలా తెలుసు నీకు. స్పృహలేప్పకూడదా

కాం:- (ఏడుస్తూ) ఇంకెక్కడి బ్రతకడత బాబూ.

స్వా:- అవును, వారు గొప్ప వంశీకులు. చక్కగా శాస్త్రోక్తంగా
 దహనక్రియలు... ..

పో:- నోరుమూయి. చచ్చినా పోస్టుమార్టం తప్పదు. (శర్మతో)
 కాడుడ్రైవరును పిలవ్వయ్యా అర్జంటుగా.

(తెరవాలురు.)

చతుర్థాంకము సమాప్తి.

క ల్యా చీ

పంచమాంకము

...o...o...

మొదటిరంగం

(భిక్షకుడు, మాధవుడు వీధిలో)

పాట (అలోకమంతా లోభులు" మాదిరి)

లోభులను యీ లోకమా - లాభదాయక మయ్యెగా

దేశాభిమానుల ఘోషణం - బాకాశోధన మయ్యెగా.

ధర్మదేవత దాతపైను - దుర్మదాంధుల థాటికి

మక్కు మెలుగర సోదరా - మార్గ మియ్యది కాటికి

(దే)

అంటరానితనమునీ - యాత్మయందే కాశరా

అన్య లాశ్రయమందగానే - అంటుమాయ మడలరా.

(దే)

భిక్ష:- అయ్యో ఒక్కరైనా బిచ్చమేసేవారు లేరీ. ఈ దైవమా మా కేం దిక్కు? మా మొర వినేవా రీ లోకంలో లేరా? కలిమి లేనివాళ్ళకు, అంటరానివాళ్ళ కీ ప్రపంచంలో తావే లేదా? ఎంత పీచము! మానవశరీరానికే అంటున్నప్పుడు ఒక అంటు లేని వస్తు వేది? ఇలాటి అత్యాచారాలను సృష్టించిన పెద్దలుమాత్రం మనుష్యులు శారా? పెద్దల కత్తులకు రెండు పేవులా పదు నుంచును. ద్రోహం.

సీ. పెద్దల మనువారు పీనాశితనమున

అన్నదమ్మలమూస్తీ నవహరింతు

పెద్దలు సేవింతు పెద్దపారాయీ

గొద్దివారికి నది రద్ది యర్దు

పెద్దల కామంబు బెడరదు వరుసకు

మాకుమనుమును జూచి మారుచుర్దు

పెద్దలు భుజియుండు పెరవారలను గూడి
తోడివారిని ముట్టఁ దోస మండు

గీ॥ పెద్దలనువాఁ చరితలు పేరుకొనఁగ
నాదిశేషునికైనను యలవికాదు
పిలుచులను జూచి పేతురు పీట లకట !
యిట్టి లోకాన మముబోంట్ల కెవరు దిక్కు ?

అయ్యో మూడు రోజులు అన్నం లేక తెలిసిదప్పి పశిపోయిన
యీ పిల్లవాణ్ణి ఎటో పోషించుకుందాం అనుకున్నాను. కాని
అబ్బా! యింత గంజైనా పోయి లేకపోతివా దైనమా.

మాధ;- (ఏమిస్తూ) అబ్బా ఆకలేస్తూవుంది. నడవ లేను. నా అక్కను
ఎవ్వడు చూపిస్తాడు.

బి:- ఏద్యకు తండ్రి, ఇప్పుడే అన్నం పెట్టిస్తా. మీ అక్కకొరకే
వెళ్తున్నాంకదా... కలిమిలేములు కావడికుండలు. ఏనాటి
కైనా శుభదినాలు రాకపోవు. వెళ్ళునాం రా.

—; పాట :—

ఎవరి కెవరు లేనో మూఢా స్వార్థముయ మీ జగము
తోడిమానవులతోస మెంతరు తుచ్చపుపనులను జేయుచుందురు
అన్నిట తామే యధికుల మందురు కన్ను తెరచి యిది తగదన్నా ||స్వార్థ||

రెండు న రంగం

(హాస్పిటల్ లో మంచంపై శ్రీవల్లభుడు, కల్యాణి నర్సువేషములో)
నర్సు:-

ఉ. నాదు మనోవిభుండు బహునర్మిలి పత్నిగ నన్ గ్రహించి దా
యాదుల శ్రీలనోడెను మదర్పిత రాగసుధానురక్తిమై,
నా దురదృష్టమే మనుదు నన్ విడె, నా ప్రభుఁ గాంచుభాగ్యమే
లే దన గుండె నీ రగు, కులీ నని యెంచడో; కాంచగలుచో.

హా! ప్రభూ! నా మొరాలకించేవా రెవరు? తండ్రిసమానులైన డాక్టర్ గారు నా భర్తకై దేశమంతా వెడకించారు. కాని లాభం లేకపోయింది. ఇంకా ప్రయత్నం సాగిస్తా నని గడువు పెట్టారు. నాలో ఉన్న ఆసే నన్ను లాక్కోహస్తుంది.... నా ముద్దులతమ్మకుడు అన్నాహారా లేక (ఏడుసూ) ఎక్కడ ప్రకృతిలో లీనమైపోయాడో. జాడ యేమీ లేదు. అయ్యో దేవుడా! లోకంలో పాటు నీకుకూడ పక్షపాతబుద్ధి కల్గిందా. (కంఠ మూయును)

(తెరలో మాధవుడు "లోభులకు" అను పాట పాడును.)

నర్మ:- (విభ్రాంతిలో) ఆ అదేమి, నా తమ్ముని కంఠధ్వని వివరము తుండే. (వినుట నభివ్రుంచి) తప్పక నా తమ్ముడే. (మాధవుడు ముందుస్థాయిలో మళ్ళీ పాటపాడును. కల్యాణి ముందుకు నడచి మాధవుని చూచి) మాధవా (అనగానే మాధవుడు అక్కా అనును. ఇద్దరు కౌగలించుకొందురు.)

నర్మ:- మాధవా, ఇదేమి ఆకారము! (ఏడుసూ) నావల్ల నీ శిన్ని కష్టాలు వచ్చాయరా బాబూ. అలసినట్టుగా వున్నావు. కూర్చుండువుగానిరా. (కున్నీలో కూర్చో బెట్టును)

మాధ:- (ఏడుస్తూ) ఇన్నాళ్ళదాకా ఎక్కడున్నా వక్కా?

నర్మ:- ఏడ్వకు నాయనా, ఇదంతా మనప్రారబ్ధం. తర్వాత నింపాడిగా మాట్లాడుకుందాం. ముం నీ పండ్లు తిను. (పండ్లు యిచ్చును)

రోగి:- (పొద్దుచూ కలవరించును ప్రవ్రాణ... ..)

నర్మ:- (అశ్చర్యంతో) ఆ యిదేమి? ఈ క్యక్తి ఎవరు? నా భర్త పేరుచ్చరించుచున్నాడే! ఈయనకు వారితో ఏమైన సంబంధ ముండవచ్చునా, లేక కలగంటున్నానా! (యోచించి) కాదు నిజమే.

గీ॥ అహృత మొలుకు నా నాధునామాక్షరములు
కౌగలించెను నేడు నా కర్ణయుగము

చూపుట కీర్త్య పెరిగెను, జాలువారె
దేహ మునుకెత్తె హృదయాన దీప్తి కలిగె.

మాధ:-అక్కా యీ వంచంలో పడుతున్న దేవరీ ?

నర్సు:-నాకు తెలియదు. ఇది ఆస్పత్రి, ఆరున రోగి.

మాధ:-మన బా వెక్క డున్నాడే ?

నర్సు:-వారెక్కడ వుందీ యంతవరకు తెలియలేదు.

రోగి: (పొర్లుచూ ప్రమోవ్ అని కలవరించును)

మాధ:-యీ నెడరో బావను పిలుస్తున్నాడు. ఆయ న్నడిగితే బావ
బాడ తెలుస్తుండేమో అక్కా.

నర్సు:-రోగి ఆయనలో ఉన్నాడు. పలుకరిస్తే మరీ యెక్కువ
తుంది జబ్బు. అయినా ప్రవంచంలో ఎంతమందిచీ ద్లుడవు
ఒకేకేరుగా! (అలాచించి) అంత అదృష్టమా! నా హృద
యాని కేగో యన్నాళ్ళనుంచి యెగుగని అదోతీరు ఆందోళన
కలుగుతుందే. (ఆగి) మావారి కో అన్నగారున్నారని చెప్పే
వారు. ఈయన్ని చూస్తే నొచ్చునంటేకురివలె కన్పిస్తున్నాడు.
సరి, ఏమైనగాని డాక్టర్ బాబు నడిగిచూస్తా. వారి కన్నీ తెలి
సేవుంటా యనుకుంటా. వారు వచ్చేమొకటాడ అయింది.
(సర్దుచుండును)

డాక్ట:- (వేవేళించి) (మాధవుని జూచి) యీ అబ్బాయి ఎవరు
కల్యాణి ?

కల్యా:- (సంతోషంతో) ఏడే నా తమ్ముడు. మీ దయవల్ల యీ రో
జిక్కడే దొరికాడు.

డా:- ఎలా దొరికాడు ? (మాధవుల నిమిగ్నము)

కల్యా:- గంటక్రితం పాటబాడుతూ, బిచ్చమెత్తుతూ హాస్పిటల్ ముం
దుగా వెళ్ళుతుంటే, ధ్వని గుర్తించి తోకేసెచ్చాను.

డా:- ఆయ్యో, నావం త్వరగా ప్యూకోతో యింటికి పంపించు.
బట్టలు మార్చుకొని ఫోంచేస్తాడు.

కల్యాః. అలానే. (లోపలికి వంపి మరల వచ్చును)

డా;- అమ్మా! యీ పేషంటు కుంపకేచ రెలా వుంది?

కల్యాః. నార్మల్ గానే వుంది సార్.

డా;- బాగా నిద్రవట్టిందా?

కల్యాః. పట్టింది సార్.

డా;- లేవగానే మెడిన నివ్వు.

కల్యాః. మంచిది. (డాక్టర్ పోబోవ) యీన కీ డెబ్బ ఎలా తగిలింది సార్?

డా;- బాకుతో పొడిచారట.

కల్యాః. ఏ వూరండీ పీరిది?

డా;- ఏదో వూరట. మన కెందు కొచ్చింది? (పోబోవ)

కల్యాః. రెండు మూడు సార్లు కలవరించాడు సార్.

డా;- ఏమని?

కల్యాః. (తల వంచికొని) మావారి పేరు?

రోగి;- ఈ నా తమ్ము డేడీ? నా వ్ర... మో... ద్.

డా;- మీరు మూర్ఖుడవద్దు, ఆయానం కల్గుతుంది. (రోగివద్దకు వెళ్లి అనును)

కల్యాః. సావం. తమ్ముని చూడవలె నని కలవరవడుతున్నాడు. పిలి పించరాదండీ.

రోగి;- నా వ్రమోద్ ను చూడకుండావుండ లేను. నన్ను వెళ్ళనివ్వండి (లేవబోవును)

డా;- (వకుకో బెట్టి) తొందరపడకండి. మీ తమ్ము డిప్పుడే వస్తాడు. పడుకోండి.

(కోర్ట్ ప్యూన్ చీటీ తెచ్చియిచ్చును)

కల్యాః. బాబూ! మీ రేదో నాకు తెల్పకుండా కప్పివుస్తున్నారు. మానారే ఆయివుంటాడు.

డా:- తొందరపడకమ్మాయి. (రోగితో) మిమ్ము పొడిచిం దెవరో చెప్పగలరా?

రోగి:-మనిషిని చూచానుకాని పరిచయంలేని ముఖం.

డా:- మీ తమ్ముడైతే కాదుగదా.

రోగి:- ఆ నా తమ్ముడా...నా ప్రమోదుడా...ఎన్నటికీ కాదు.

కల్యాణి:-వారితమ్ముడని ఎవ రన్నారు సార్ ?

డా:- కల్యాణీ, యీ ప్రమోదుడే నీ భర్త. ఇన్నాళ్ళనుండీ ప్రమోదుడే నేరస్తుడనే పుద్దేశ్యంతో, నీకు చెప్పితే బెంగవడతావని నిజం దాచాను. ఇక విచారం లేదు. నీ కష్టాలు కడతేరినట్లే.

కల్యాణి:-అయితే వా రెక్కడ వున్నారో చెప్పే నే వెళ్తా.

రోగి:-డాక్టరుగారూ యీమె ఎవరు?

డా:- ఈమె నీ తమ్ముని భార్య, కల్యాణి.

రోగి:-అయ్యో, యీ దంపతులకు నామూలంగా, వియోగదుఃఖం కలిగింది. నే జేసిన శాపమంతా అనుభవిస్తున్నాను.

డా:- రేపు కోర్టులో మీ కేసు వాయిదా వుంది. మిమ్ము వీసుకు వస్తానని జడ్జిగారికి కబురంపుతాను. అక్కడ మీ స్టేటు మెంటు యివ్వాలొస్తుంది.

రోగి:-మరి నా తమ్ముడేడి? త్వరగా పిలిపించండి.

డా:- అలాగే. మీ తమ్ముడు మీ పూ రెల్లాడు. రేపు వాయిదాకు గాని రాడు. ఓపికపట్టండి.

[తెర పడును]

నాల్గవరంగం

— జడ్జి కోర్టు —

(జడ్జి, ప్రాసిక్యూటర్, స్వామి, శర్మ, శాస్త్రి, కాంతం, జఫాన్)
[ప్రమోద్ బోనులో నిల్చును]

ప్రాసి:- (లేచి) యువర్ ఆనర్, 25 వ జులై మధ్య రాత్రి 2 గంటలకు శర్మ, శాస్త్రి అను యిద్దరు నా ప్లేషన్ కు వచ్చి శ్రీవల్లభ జమీందార్ మరణ జరిగిందని ఇన్ ఫాం చేసినందున వీరమల్లు అనే 245 కాన్ స్టేబిల్ ను వెంట నిడుకొని స్పాటుపైకి వెళ్ళితిని. వెళ్ళేసరికి కాంతంగాడు, స్వామిజీ, జమీందారు మంచంకు చెరోకప్రక్క నిలబడియున్నారు. ప్రమోద్ కుమారుడు రక్త పుచ్చేతులతో బాకును తనవద్ద పెట్టుకుని, జమీందార్ ప్రక్కలో కూర్చునివున్నాడు. నేను విషయమంతా డిటేల్స్ విచారింది ప్రమోద్ కుమారుడే నేరస్తుడని గ్రహించి, అతనిని అరెస్టుచేశాను. సో యువర్ ఆనర్. దోషికి కఠినశిక్ష విధించి యశముండు యలాంటిదురంతములు జరుగకుండా చేయగలకని ప్రార్థిస్తున్నాను.

(మరా)-హత్యాస్థలములో నేను చేసిన ఎంక్వైరీ ఫయిల్ యువర్ ఆనర్ యిదివరకే చిత్తగించారు. తిరిగి మనవిచేసుకొనుట అనుచిత మనుకుంటాను.

జడ్జి:- ప్రమోద్, నీవు నిర్దోషి వని రుజువుచేయు సాక్ష్యమేమైన వున్నదా?

ప్ర:- ఏమీ లేదు. నాకు ఆ దేవుడే సాక్ష్యం.

జడ్జి:- నీవు స్లీడర్ ను పెట్టుకోలేదా?

ప్ర:- నా కెవ్వరు అవునరం లేదు.

జడ్జి:- మంచిది. కాని యీ దోషాగోపణవిషయంలో నీవు స్వయముగా మాటాడదలచావా?

ప్ర:- నే నేమీ మాట్లాడదలుచుకోలేదు.

జజ్జి:- అయితే ప్రాసిక్యూటర్ చెప్పినదంతా వప్పుకున్నానన్నమాటే.

ప్ర:- అయ్యో అంతా వప్పుకుంటాను. కాని హత్య చేసింది మాత్రం నేను కానని దృఢంగా చెప్పగలను.

ప్రాసి:- యువర్ ఆనర్ దోషిత్వమంతా అతని ముఖంలోనే కన్నడు తున్నది.

స్వామి:- నిజం ప్రభూ. ఇక అతనిని విచారించుటకూడ అనుచితమనియే నా తలంపు.

జజ్జి:- సైలెన్సు. కాంతంగారు! ప్రాసిక్యూటర్ చెప్పినదంతా నిజమని వప్పుకుంటారా?

కాం:- (ఏడుస్తూ) అయ్యో దేవుడా, ఒప్పుకోక యింకేముంది ప్రభూ, అంతా కండ్లారా చూచిన సంగతే.

జజ్జి:- అయితే నీ మరదిని శిక్షించవలసినదేనా?

కాం:- ఎక్కడి మరది. నా దేవుని మింగి కూర్చున్నాడు. అతన్ని తగలేసినా పాపహరంకాదు ప్రభూ.

జజ్జి:- [నవ్వుతూ] స్వామీ! ప్రమోద్ హంతకు డని నీవు గట్టిగా చెప్పగలవా?

స్వా:- అఁ. దోషియే స్వయముగా తన దోషిత్వము నొప్పుకొనుచున్న వ్నాడు నే జెప్పుటకు సందియ మేల?

జజ్జి:- అట్లయిన ప్రమోదకు మూడునకు శిక్ష తప్పదు.

స్వా:- దేవర చిత్తము. న్యాయమూర్తులకు తెలియని దేమున్నది. శిక్షాస్మృతి ననుసరించుటయే ప్రభువులకు సర్వదా శ్రేయము. (ఆగి) అయ్యో, నా దొక విన్నవము.

జజ్జి:- ఏమది చెప్పుము.

స్వా:- తన భర్త శవమును తన కప్పగించలేదని కాంతంగారు మిక్కిలిగా దుఃఖించుచున్నారు.

జజ్జి:- శవాన్నేమి చేసుకుంటుండయ్యాస్వామీ.

స్వా:- అయ్యో, శ్రీవల్లభుడు గొప్ప పురుషార్థి. అతని శవమునకు కాస్త్రుకీర్యా కర్మకాండ జరుపకుండినచో పరలోకగతు లుం

డవు. పాప మీ సాధ్య భర్తవియోగదుఃఖమున నిక్కువ
కాలము జీవించు నని తోచదు.

(జజ్జి నవ్వును. అందరు ఖమ్మలయ్యెదరు. ఇంతలో డాక్టర్,
శ్రీచల్లభుడు ప్రవేశం)

శ్రీవ:- [[ప్రమోద్ ను చూచి] నా ప్రమోద్ [[ప్రమోద్ చెంతకు
పోబోవ, డాక్టర్ రావును.]

ప్ర:- అన్నయ్యా (ముందుకు పోబోవ జవాబ్ ఆవును).

జజ్జి:- శ్రీచల్లభా, ముందు నా ప్రశ్నలకు జవాబివ్వండి.

శ్రీ:- చిత్తం.

జజ్జి:- మిమ్ము పొడిచినవారెవరో ఏమైనా చెప్పగలరా ?

శ్రీ:- ప్రభూ! నాతమ్ముడుమాత్రం కాదు. ఈ మునిముచ్చలే కా
వచ్చు

జజ్జి:- ఆ పొడిచినమనిషి స్త్రీయూ, పురుషుడా ?

శ్రీ:- స్త్రీమాత్రం కాదు, పురుషుడే.

జజ్జి:- మీరు నిద్రపోవుచుండగా పొడిచాడా ?

శ్రీ:- అప్పుడే కన్ను మూశాను. మనిషి అలికిడికాగానే కన్నులు
తెరిచిననిమిషంలోనే ప్రమోద్ అని నేను కేకవేయటం,
నన్ను జాకుతో పొడవటం ఓకేసారి జరిగింది.

జజ్జి:- నీ తమ్మునితో నీ కేమైన విరోధ ముందా ?

శ్రీ:- రానురాను, యీ జన్మలో అల్లెన్నటికి కాజాలదు.

జజ్జి:- ఈ విషయంలో మీ కెవరిపైననైనా అనుమానం వున్నదా ?

శ్రీ:- అయ్యా, యీ విషయమై నేను కొంత మనవిచేసుకోవలసి
యున్నది.

జజ్జి:- మంచిది. చెప్పండి టూకీగా.

శ్రీ:- అయ్యా, నా తమ్ముడు నా కిష్టంలేని ఒక పిల్లతో కాపురం
సాగించాడు మద్రాసులో. దానిపై నేను దుఃఖిస్తువుంటే,
యీ దొంగ గురువు నన్ను ప్రాధార్పిస్తాడేమి, ఏవిధంగా

నైనా ఆ పిల్లను వదల్చి నా తమ్ముని నా కొప్పగిస్తా నని వెళ్ళి
వాళ్ళిద్దరిని చెరకొకటెన్నూ జేసి, ఆ పిల్లను చెరవడుతూవుంటే
యీ డాక్టరుగా రది చూచి ఆ అమ్మాయిని వాళ్ళ తారికంకి
తప్పించి రక్షించారట. విరాగియై దేశాలమీద పోతూవున్న
నా తమ్ముని వెదకి తెచ్చాను. నా కాయాసంగా వుంది.
తక్కినవిషయమంతా డాక్టరుగారు విన్నవిస్తారు.

ప్ర:- ఆ మోసం. నా కల్యాణి లేదు? (పోబోవ జవాన్ ఆవును)

జజ్జి:- డాక్టర్, తర్వాతవిషయ మేమిటో చెప్పగలరా?

డాక్ట:- యన్. యువర్ ఆనర్. నేను మద్రాసుకు కారులో వస్తూవుంటే
డగా, అడవిలో ఒక చోట స్త్రీ కంకణస్థి పెద్దగా వినపడటం
వల్ల కా రాపి ఆ చోటికి వెళ్ళి చూతున్నకదా, ఒక
అమ్మాయిని యీ దుర్మార్గులు లాగుతూవున్నారు. వెంటనే
నేను పిచ్చిలో భయం చూపి ఆవిడను వదలించి ఆవిడ చెప్పిన
సంబంధానికి తీసుకు వెళ్ళేసరికి యింట్లోకి తాళం వడివుండటంచేత
ఆమె భర్త యైన యీ ప్రమోదకమారుని వెదకిస్తా నని
పూచీయిచ్చి నా పిల్లలతో పాటు యింట్లో వుంచుకొని హాస్పి
టలులో నర్సుగా పనిచేయిస్తున్నాను. ఆ అమ్మాయి తమ్ముని
కూడ యీ సేదవలే ఆగంజేశారట. నిన్ననే బిచ్చమెత్తు
కుంటూ హాస్పిటలుముందుగా వెళ్ళుతూవుంటే పట్టుకున్నాం.
ఇదీ విషయం.

జజ్జి:- శర్మా, మీయిద్దరూ ఆమ్మాయిని చెరవట్టింది నిజమా?

శర్మ:- నిజం ప్రభూ! ఈ మాయకాడు మమ్ములను పురికొల్పి యీ
విధంగా నాశనంజేశాడు.

జజ్జి:- ఏమి శాస్త్రీ, అంటేనా?

శాస్త్రీ:- నిజమేనంకి. జమిందార్ యిల్లు దోచుకుందామని యీ
మాయగురువే ఆయనను పోడిచాడు.

జజ్జి:- డాక్టర్, ఆ అమ్మాయిని పిలిపిస్తారా?

డాక్ట:- యస్ సార్. (ప్రూక్కు సైగచేయగా కల్యాణి, మాధవులు

(వవేశింతురు ఇంతలో స్వామి చల్లగా జానుతుంటే భటుడు నెట్టును.)

జజ్జి:- (కల్యాణిని చూపుతూ) ప్రమోద్, నిన్ను విడుదలచేయుటయే కాక, అదిగో నీ కల్యాణినికూడా నీ కప్పలెప్పాను. (నవ్వుతూ) నా పూచే తీరింది. ఇక నీ యిష్టం. ముందుమాత్రం యిలాంటి మహానుభావులవలలో చిక్కబోకు.

(కల్యాణి ప్రమోద్ కలుసుకొందురు. కల్యాణి ప్రమోద్ కాళ్ళ పడబోగా, ప్రమోద్ లేపును)

కల్యాణి:- చన్ను త్రులించగా... .. నావల్లనే మీ కిన్ని కష్టాలు.

ప్ర:- అంతా దేవుని దయ.

జజ్జి:- కాంతరిగారూ, వీరింతా చెప్పింది నిజమేనా?

కాం:- (వవ్వుతూ) అయ్యో, నేను హాహాపాతకిని. ధర్మమూర్తి అయిన నా భర్తను పొడిచింది యీ మాయలమాలే. దానికి కారణంమాత్రం నేనే అని చెప్పకగెప్పుడు. నా మరది నిర్దోషి. మూపై మహాభక్తిశ్రద్ధలు గల శాంతమూర్తి. నేనే మాయల మారివలలో జిక్కి పవిత్రవేషుస్వరూపు లైన దంపతులకు వియోగం కలిగించే అవకాశ మిచ్చాను. నాలాటివాళ్ళ బ్రతుకు భూదేవి ఇంతైనా భారం. ఇక నే నొక నిమిషంకూడ లోకానికి ముఖం చూపెట్టలేను. మీరిందరిక్షమాపణ కోరుతున్నాను. ఇక భగవంతునియొద్ద శ్రమాపణ కోరవలసియున్నది. (బాక్తో పొడుచుకొనును)

((ప్రమోద్ కల్యాణి న మీరించబోగా శ్రీవల్లభుడు వారిండును))

శ్రీ:- (ప్రమోద్ నునివారిచి) ప్రమోద్, ఆ పరమభక్తకోసం విచారపడడం, మన ఆతిమానశారవాల కెంతైనా కళంకం. చిరకాలంనుండి పరితపిస్తూవున్న నా హృదయాన్ని అల్లుకొన్న ఆశాలతలు యిప్పటికి పుష్పించాయి. నిన్ను సతీసహితంగా చూడడమే నా కానడం. ఇక నాకీ విశ్వమానవలోకంలో ఏమీ పని లేదు. ఆ పరమాత్ముని పాదరేణువు నైవోపడమే

యిక నా జీవితపరమావధి. నీ బాధ్యతలను నీవు గ్రహించి చిత్తినంస్కారం కలిగి వంశాన్ని వుద్ధరించుటయే ముందు నాల్గవ శాంతిప్రదం.

ప్ర:- అన్నయ్యా, యిప్పుడే యంత భారం నాపై వేయడం... .. !

శ్రీ:- అబ్బాయీ, న నేవిధంగా ఆటంకపరచినా అది నాకు దుఃఖ దాయకమే అవుతుంది.

డాక్ట:- ప్రమోద్, చివికెళోయిన నీ అన్నగారి హృదయానికి భక్తిజ్ఞాన వైరాగ్యాలే సుఖదాయకములు. కాబట్టి నీ వేమీ ఆటంక పరచనద్దు. శ్రీవల్లభా శరీరమాద్యం ఖలు ధర్మసాధనం'' కావున నీకు పూర్తిగా శరీరస్వస్థత కల్గిందాకా మీతమ్ముని యొద్దనే వుండండి. తర్వాత మీ యిష్టం.

శ్రీ:-అయ్యా, మీ యిష్టానుసారమే కానివ్వండి.

డాక్ట:- (కల్యాణిచేతని ప్రమోద్ చేతులో పెట్టి) ప్రమోద్, పరమ సాధ్యమైన నా బిడ్డను నీ కర్పిస్తున్నాను. అంతా నీదే భారం. ఈ కల్యాణి నీకు నీడగా చరించి నీ జీవితాన్ని కల్యాణప్రదం చేస్తుందని ఆశిస్తున్నాను. (జజ్జియొద్ద ఆజ్ఞ తీసికొని వెళ్ళును)

జజ్జి:- (చేతిలో అనధాని, శర్మ, శాస్త్రి చూపి, పూర్వలో) ఈ మాయముచ్చుల గడ్డములను మీసములను లాగి వేయుము. ఈ మాయగురువుకు ద్వీపాంతరవాసశిక్ష, తక్కిన యద్దరు శిష్యులకు మూడు మూడు సంవత్సరాల కఠినశిక్ష విధింపబడ్డది.

(అనగానే ముగ్గురిని పోలీసు జైలుకు తీసుకెళ్ళును.)

మా:- (స్వామి జైలుకు పోవుచుండగా) స్వామీజీ, యిప్పటికైనా నా బంతు లిస్తారా? (నవ్వెదరు)

(తెర పాటును)

ప్రీ) టు (ముగ్గురు మోనకాళ్ళను వీధిగుండా పోలీసు
శ్రీలుకు తీసుకుపోవుచుండగా)

హా:-

సీ. వెకవుల శ్రీసూక్తి యెకను సానులరక్తి
పెలయ పో సెడు ధర్మపురుషులారా!
పైన జండెపురొసఁ బ్రక్క బ్రాంఁ సీనఁ
బూజలు సల్పెను పూజ్యులార!
సభ నువన్నాసాలఁ జంక దొంగప్రోవోట్ల
సామర్థ్యమును జాటు నడయులార!
తనవారి నంటక తదితరులను పీఠ
గూడి మాడెను బుద్ధికుశలులార!

తే. గీ. ముషిణిఫలములఁ గన్గొరి ముఱిసి మెనవ
మిత్తి కెఱగాక యుండని యత్తైఱంగు
ఆదిలోఁ బావపంటలు హాయి నిచ్చి
యంతమున శోకిమునఁ జేల్చు నార్యులార! (నిష్క్రమణ)

శ్రీవల్లభుడు ప్రవేశించి)

సీ. కువకువలాడెను కోమలాంగుఁ
జచ్చుకూశల మెడఁ గట్టకుండ్రుగాక!
కొంగజపా లేపు యు దొంగసాముల గుండె
లపవర్గపీయాష మానుగాక!
సీ తల్లి కందోయిసీలాల నురలించు
అంటుజాడ్యము మొదలంటుగాక,
అస్తోక మగు మనీషాస్తేయసంపద
నుత్తరించెడు త్రాగు దుడుగుగాక,

తే. గీ. కుఃములకు గాక సుగుణవికుంజములకు
సగతాంబూలమాదర మబ్బుగాక,
వరుల గ ధానువంగసంప్రాప్తి వీడి
భారతము పూర్వవిఖ్యాతి బడయుగాక. (నిష్క్రమణ)

(కల్యాణి ప్రమాదుల ప్రవేశం)

కలా

గీ. మంజుతరధర్మశీతలమారుతములఁ
జెలఁగు భారతసాధులఁ జేతచునట్టి
దుండగీళ్ళ కుచేష్టలఁ ధూత్కరించు
కఱకు టుద్యమంబుల భువి నెఱపునయ్య.

ప్రమాద్

సీ. పొట్ట మాడిచి నశికట్టు బిగించి పె
ద్దలపొట్టఁ బూజించు ధార్మికుండు
తెలియకే వేదచోదితధర్మములనెల్ల
నడుగడ్డనక జాటు బడుగుఁజేసు
రాలగుట్టలనేని జాలిచూపులచేతఁ
బాలవెల్లిగఁ జేయఁజాలు జోగి
సర్వంసహదేవి సహజసద్గుణములఁ
నుగ్గుపాల్గా గ్రోలు యోర్పుకాలి

తే. గీ. యైన యాదిమాంధ్రుని నంటరానితనము
కప్పనమునేను భ్రాతృద్రోహనలమున
నెప్పుడో మాడిపోవక తప్ప దింక
జీర్ణదశ నున్న యాంధ్రదేశీయులార,

సంపూర్ణం

